

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

СІЧЕНЬ — 1990 — JANUARY

№ 479

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI
P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number
ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00
U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ
\$23.00 American or equivalent
Avio — \$60.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:
AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чікаро і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповіальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Тимчасовий Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ганна Черінь — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ (3)	1
Валентина Юрченко — СЕКРЕТНА АКЦІЯ	3
Оксана Похльовська — РОКСОЛАНА	4
Ол. Воронин — ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УАПЦ 1921-ГО РОКУ...	5
Ганна Бережна — НЕВМИРУЩІЙ ТАЛАНТ Гр. КОСИНКИ	9
Наталка Білоцерківець — УКРАЇНСЬКІ ЖУРНАЛИ...	12
Віра Ворскло — ПАХОЩІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ	15
Оксана Соловей — ДВА ТЕКСТИ ПОЕМИ «СКЕЛЬКА»	18
Іван Багряний — ПЕРЕДМОВА (до поеми «Скелька»)	20
Ярина Тудорковецька — ЖІНОЧЕ НАЙМЕНУВАННЯ...	22
Олександра Гаврилук — ЗУСТРІЧ З М. ВІНГРАНОВСЬКИМ	23
Іван Безпечний — КИРИЛО Й МЕТОДІЙ — ОСНОВОПОЛОЖНИКИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ПИСЬМЕННОСТИ	25
Андрій Демчук — ХРИСТОС ВИНОГРАДНА ЛОЗА	27
Лев Яцкевич — ТЕЛЕФОННА РЕВОЛЮЦІЯ	28
А. Вовк — З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛІЙ ДОЩ	29
«Наука і суспільство» — ВІН ЖИВЕ РАЗОМ З ВОВКАМИ	30
Михайло Шафранюк — ДИВНІ МРІЇ НОВОПРИБУЛИХ МИСТЦІВ ..	31
А. Курдидик — НОВА МАРКА ВОЛИНЯН	33
А. Глинін — ЩОБ НАМ ЗНОВУ НЕ ПРОМОРГАТИ	34
Юл. Мовчан — ЩЕ ДО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ .	35
О. Дяків — СПОГАДИ З АДЕЛАЇДИ	36
М. Костка-Понятовський — «ДЕ ЗГОДА В РОДИНІ»	37
Ст. Савицький — Hi, ЦЕ НЕ «ВІРА ПРЕДКІВ НАШІХ»	38
Ю. Г., Віра Ворскло, Н. І. Михайлишин і ін. ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ ...	39

На першій сторінці обкладинки: **Молодь в дорозі на найвищу
українську гору Говерлю** (тим часом без лиж і без ліфті...). Фотоетюд
Василя Пилип'юка «Ukraine»).

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.	• Статті з поданими іменами авторів не конче
висловлюють погляди редакції.
• Незамовлених матеріалів редакція не повертає.	• Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправлюти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

З АНТОЛОГІЇ «НОВИХ ДНІВ»

Ганна ЧЕРІНЬ

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ III

Із книжки «Зелень моря (1981) ІЗ НОВИХ ПОЕЗІЙ

ПАМ'ЯТЬ

Я тебе так добре пам'ятаю!
Пам'ятаю очі і уста...
Тільки серце, спалене з відчаю,
В нім нічого вже не пророста.

Пам'ятаю очі, що питали:
«Що для тебе я? Що ти мені?»
Згадую уста, що цілували —
Чи насправді, чи лише вві сні?..

Згадую тебе, як кару Божу,
Як п'янкий весняний буревій...
Тільки імени твого не можу
Відшукати в пам'яті моїй.

1978

СНАГА

С.П.

Струмує соняшне проміння,
Життям наснажує ввесь світ.
І котре наше покоління?
І попереду скільки літ?

Усіх, як мати, пестить літо,
Чи хто дорослий, чи дитя...
пливе трава і стигне жито,
Росте, цвіте, бринить життя!

Замрієшся — і морем здається
Небесна лагідна блакить.
Мені дано незмірне щастя —
Творити, мучитись, любити...

Я на траву й на жито схожа,
Я пісня хвиль і солов'я...
Я всіх, я нічия, я Божа —
І все ж, коханий, я твоя.

ПАМ'ЯТЬ СЕРЦЯ

Був у мене коханець —
Красень стрункий, як ясень.
Як він любив буревно!
З ним і без місяця ясно було,

А з очима відкритими — темно...
Був у мене коханець —
В житті і в любові аскет.
В серце до нього зайти —

Як до ученого в кабінет.

Був у мене коханець
Без особливих прикмет.
З таким і не мріють: усе наяву,
То може й ім'я його не назову...

А врешті, можна й назвати: Іван.
Найзвичайніше ім'я.
Певно, такі зустрічались і вам —
Дісталася такого і я.

Ніхто відібрati його не жадав —
Ні заздрости, ані двобою...
Він тільки на мене єдину ждав,
Тінню ходив за мною.
Нас кинула доля в розгнузданий жах,
Під кулі, крізь бурі й вітри.
Усі загубились коханці в боях —
Пішли з цього світу всі три.
Красневі вічна подяка.
Аскетові — вічна пошана.
А серце мое пам'ятає
Тільки Івана.

8.12.86

АЙСБЕРГ

Не потребує віра доказів.
Вона в підсвідомість вмурована.
Не потребує любов показів —
А проте, в нас вона нумерована:

Перше, друге, третє кохання...

А далі не споминаємо.

І нарешті —

любов остання.

А як ми знаємо?

Всім підсвідомість завідує,

Керує нами (якщо їй дати).

Один підсвідомо завидує,

Інший свідомо назначає дати.

Чи брехуни хронічні можуть бути щирими?

Чи можна добром бути

комусь на зло?

Щось сталося, а ми не віримо.

Нам правдою здається те, що не було.

З одного кореня зросли добро і зло;

Чорти і янголи — з одної школи.

Що важливіше: те, що вже було,

Чи те, що не було ніколи?

Бридку недузу підсвідомості
Свідомість розтлумачить айстрою.

Запізно домагатись помсти,

Як наколовся сам на айсберг.

Але іще виспівує поет

Нюанси і півтони,

Не відчуваючи, що скінчив лет,

Що тоне...

12.30.83

ТИМ, ЩО ГРЕБЛІ РВУТЬ

В душу, що темна й тісна,

Через тиранів наказ,

Повна наснаги весна

Може ввірватися враз.

Крига минулих століть
Скресне під натиском серць.
Проти кривих лихоліть
Правда виходить на герць.

З попелу згаслих слів

Слово воскресло нове.

Той, хто в скалі сидів.

Вирвавсь і греблі рве.

Марно шукаємо щит,
Щоб не попасті на щем.
Слово не вбити ножем.
Молотом не розторощить.

Хто за тим словом пішов,
Визволить сонце з-за хмар.
А як програємо, знов
Підемо в стан яничар.

Рабства зірвавши печать,
Хвилями збуривши лютъ,
Ti, що у скелі сидять,
Греблю насильства прорвутъ.

Жертвами довгих чекань

Можна здобути знання.

Хай пропаде глухомань!

Ми дочекемось дня!

Тільки б не згаснути знов —

Краще б на попіл згорів!

Навіть Вседіви покров

Не захиstitи від стархів.

В змагу за волю буває

Добрих не густо нагод.

Той, хто прогає — прогає,

Згинути може народ.

Знову неправо криве

Сяде на кілька століть,

І Той, що греблі рве,

Буде в скалі сидіть...

2.2.1984

СКІЛЬКИ ЛЕВІВ У ЛЬВОВІ?

Засноване у XIII столітті королем Данилом Галицьким і назване на честь сина Льва, це підкарпатське місто гордиться своїм символом — зображенням звіракрасеня. Яких тільки левів не зустрінеш у Львові! Ось вони урочі, бо стоять біля входу в колишню міську ратушу, (нині виконкомом міської Ради народних депутатів) і тримають у лапах щити, виконані у традиціях Ренесансу. Ось лев, що несе на спині не Червону шапочку, а всміхненого хлопчика. І цей лев — унікальний: він є оздoboю чудового палацу, де була резиденція посла Венеціанської республіки, і являє собою крилатого звіра, що тримає біблію.

У який бо куточок міста не завітав, скрізь побачиш шановний символ — на фасадах будинків у вигляді барельєфів і горельєфів, консолів на балконах, а також окремих фігур на майданах, біля будівель, у парках та скверах. Як свідчать краєзнавці, нині у Львові понад 5000 зображень цього мужнього й благородного звіра.

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ! СЛАВІМ ЙОГО!

З РАДІСНИМ СВЯТОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

3 НОВИМ 1990-им РОКОМ

всіх вельмишановних співробітників,
передплатників, кольпортерів, жертводавців,
читачів і прихильників — сердечно вітаємо
та багато щастя, здоров'я, добра
й усіх Божих благодатей широ бажаємо.

Просимо BCIX і надалі підтримувати працю нашого
Видавництва, зокрема — скласти щедру КОЛЯДУ
на видавничий фонд «Літопису УПА»

LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station "C"
Toronto, Ontario
M6J 3M7
CANADA

У щирій пошані,

Редакція і Адміністрація

Вид. Спілки «ЛІТОПІС УПА»

СЕКРЕТНА АКЦІЯ

(Міні-новела)

Пані Орися ретельно готувалася до прийняття дорогих гостей. Два тижні тому вже домовилася, що всі шестеро, три подружжя давно небачених приятелів нарешті переступлять знайомий поріг. Колись, як приїхали до Америки то часто зустрічалися з кожної святкової нагоди і без неї, живучи на долині міста, видряпувалися на п'ятій шості поверхи, не тамуючи віддиху, а тепер... Звісна річ, кожна людина шукає собі вигіднішого гнізда, отак і ми — роз'їхалися, розпоршилися, розсипалися, як пісок, та й відчужилися. Нема що казати, багато змін перейшли й назовні, й у звичках і смаках. Пригадала собі пані Орися як останній раз бачилися з подружжям Налисників чи не десяток років тому, а тепер і не впізнала обох — такі статечні, самовдоволені й, нівроку, вгодовані, як осінні гуси, рухаються поволі, солідно. Та й Варяниці обое теж дуже змінилися, либонь через те, що Максим дістав якийсь докторат, хату купили в фешенебельній дільниці, а на вакації їздять як не до Європи, то на Карабське море й ніколи в них часу немає на відвідини. Про Ляців Орися багато не знала, обмінювалися тільки стандартними картками на свята, а були ж такі нерозлійвода друзі!

Ні, таки конче треба було вже зустрітися всім, наговоритися, пригадати минуле — було воно дуже барвисте, багате на всякі несподіванки, які часом переплітали трагічне з комічним. Була в Орисі ще й прихована думка, крім того, що хотілося їй розвіяти свою самотність та деякі сумніви...

Аде ж скільки клопоту в господині! Треба ж додогодити давнім друзям і домашніми стравами, й хатнім стилем та комфортом, — це не те, що колись, як жили в «субвейних» апартментах Нью Йорку, де ніде було й повернутися. Хоч з почастуванням клопоту ніколи не було — ковбаса, шинка, оселедець та ще вареники з капустою, або голубці, ну й, звичайно, щось поважне з випивки. Словом, була чарка й до чарки, а, головне, настрай піднесений, бо в Ляща дотепи й анекдоти як з рукава сипалися, а Налисник любив ударятися в поезію, надхненно деклямував власні вірші, де римувалося «свободу для народу», або «прокляті тири — скоро вас не стане». Такі патріотичні вірші надихали всіх присутніх героїзмом і динамічний Максим Варяниця відразу проголошував тост за геніяльного, хоч досі не визнаного поета Йосипа Налисника, якого жінка чомусь тепер називала «Джов».

Ех, минулося! Колись були всі вони однаково зневолені й рівні, а нині... Це пані Орися відчула була досить скоро, побачивши як до їхньої скромної, непоказної хати по черзі під'їздили гости. Варяниці прикотили чорним «Каделяком», а Йосип Налисник з жінкою Нусею поважно виходили зі свого нового «Мерцедеса». Ляці приїхали пер-

шими й проворна Текля Ляшиха вже встигла оглянути критичним оком вітальню та інші покої.

— О, в нас хата багато просторіша й меблі ми маємо модерні, дуже гарні, стилеві. А ти, я бачу, ще зберігаєш дещо із давніх комплектів. А кухню свою модернізувала? Я сказала чоловікові, що в мене мусить бути наймодерніша кухня... — без угару цокотіла огryдененька Текля, поправляючи пишну зачіску й хизуючись своїм перловим (правдивим!) намистом.

Привіталися, як годиться, з обіймами й поцілунками, хоч Максим Варяниця при тому зауважив, що в Америці чоловікам цілуватися не прийнято, а хіба поплескати один одного по плечах, як то роблять визначні достойники. Але щож, — ми, українці, мовляв, були й залишаємося надто емоційними, сантиментальними, а тому, мабуть, нам і державу важко здобути. Всі відчули високий ступінь докторової ерудиції, а Поля Варяниця не без гордості зауважила:

— Ну, Максе, ти завжди зі своєю політикою! Він же в мене тепер доктор Макс Ворен і всі його дуже шанують у їхньому офісі...

— То ви вже не Варяниці? — вихопилася з наївним питанням пані Орися. — Вибачте, я й не знала, бо телефон записаний старий...

— Ну, та знаєте, між американцями не посунешся із таким прізвищем як Варяниця, — вирішили змінити на «Ворен». І моя Поля тепер місіс Полін Ворен, наче зірка голівудська, — пояснив доктор Максим із поблажливою усмішкою.

— Тепер я турок, не козак, здається, добре одягнувся! І як воно зробилось так, що в турка я перевернувся!... — проспівав Йосип Налисник з відповідною мімікою, наслідуючи знаменитого Карася. Максимові Варяниці цей жарт явно не сподобався й він не забарився відплатити за «шпичку».

— А тебе жінка чому називає «Джов»? Ти ж був колись Йосипом — також американізувався?

— Та ми всі потроху американізувалися за десятки років, це ж не дивно, — пробував згаліднити настрай миролюбний Лящ, бо ж могла розгорітися ще й «ідеологічна дискусія» з того невинного Налисникового жарту. Пані Орися поспішила запросити гостей до столу, знаючи, що смачні домашні страви та ще й чарка — це запорука того, що «мінеться сварка». Варяниця, однаке, вибрала собі місце oddalik від Налисника й вигляд мав нашорошений.

Попиваючи й зі смаком споживаючи понад двадцять страв, що були на столі, гости скрушно згадували про голод 1933-го року, про горохову «зупу» в таборі ДіПІ й важкі початки в Америці, а Поля Варяниця, ради пристойності, почала описувати свою й чоловікову дієту. Поговорили й про дітей — в Ляців було двоє синів, Орися пам'ятала Івася й Богданічка ще малими.

— Як же ваші діти, Теклю, вже ж вони великі повиростали? — спитала вона Ляшиху.

— О, так! Джані скінчив гайскул, а Бабі ходить до коледжу, хоче бути лоєром, має вже наречену, — школа тільки, що італійку...

Коментарі на це, як кажуть, були зайві й деяку ніяковість перервала Нуся Налисникова:

— А як же ти тепер живеш, дорогенька? — з сумовою міною запитала вона господиню. Всі знали, що пані Орися, після того як розбилося родинне життя, жила сама.

— Та якось даю собі раду, працюю, — ви ж чули, що мій Степан повівся собі з другою, проміняв мене на каліфорнійську бльондинку...

— О, та може ще не все втрачене! — першим озвався Налисник, загадково посміхнувшись. — Така гарна молодиця, і рум'яна й білоліця, — може щастя за дверима, а пропустиш — пройде мимо... Я пропоную тост за щастя господин!

Всі гості радо підтримали тост і настрій ставав мажорним. Раптом хтось подзвонив біля дверей і, не чекаючи на дозвіл, до вітальні увійшов височенький, худий чолов'яга в окулярах і з поважною лисиною:

— Гелло, еверібоді! — невимушено привітався він.

Гелло, Стів! — відповіла дещо зніяковіла Орися. — Це мій сусіда — Стівен Бравн! — представила вона нового гостя по-англійському, — в нього золоті руки, він мені так багато допомагає у господарстві, наче мені Бог його послав... А по-українському притищено додала: — Клини підбиває, бо він тепер удівець...

Присутність американця відразу переключила товариство на англійську мову, на теми господарчі, ціни на авта і хати, на спорт і на погоду. Стів виявився балакучим і обізнатим у всьому. Текля й Нуся розглядали й критично оцінювали новоприбуленого гостя, а теперішня Полін Ворен, з жіночим розмислом зробити гарне враження, кокетливо перебирала над столом свої пальчики з малиновими нігтями й великими перстнями. Американець, видимо, зробив **майже** на всіх приємне враження й подумки приміряли його до Орисі, мовляв, чи заводиться тут на нове подружжя, бодай юридично, бо ніби... Та що й казати — цей Стів у хаті був уже ніби як свій, а Текля Лящиха вже й рота була розкрила (ну й язичок!), щоб жартома Орисиному сусідові натякнути на гарну, самотню «герл-френдку», але вчасно стрималася, посorомившись своєї англійщини. А оте «майже» виключало з решти гостей Йосипа Налисника, — він був по-мітно збентежений присутністю американця, який посягав на руку й українське серце пані Орисі. Він нервово поглядав на годинника, мов би поспішаючи додому, совгався на стільці, а його поетичний настрій близькавично розвівся. Він думав про Орисиного чоловіка Степана, свого давнього приятеля, який здуру потрапив проміняти цю милу Орисю.. Шо за халепа! І цей Стів — також по-нашому Степан! Та не прискорюймо розв'язки, бо вона й так мусила незабаром статися.

Тим часом гості вже насолоджувалися запашною кавою з неодмінним тортом та різними солодкими присмаками. Стів вибачився й у доброму гуморі спрямувався вже додому, коли почулися чийсь

кроки за дверима й задзвенів дзвоник коло входових дверей. Випередивши Орисю, він відкрив двері й оставив з несподіванки — до вітальні увійшов Степан з великою китицею червоних рож...

— Добрый вечір, дорогі гости! — промовив він, як господар хати і, подаючи рожі дружині, зворушені промовив: — А це тобі, Орисю, як знак моєї невмирущої любові! Простиш? Прощаеш?... З цими словами він тричі поцілавав вкрай розгублену Орисю. Ошелешені гості якусь хвилину мовчали, як у класичній німій сцені Гоголевого «Ревізора», а Йосип Налисник сяяв від задоволення, ба навіть щастя, — це була дуже вдала його секретна акція.

Оксана ПАХЛЬОВСЬКА

з «Долини Храмів» РОКСОЛАНА

Балада терневого імені

Дитя селянське з царственным чолом,
кохана жінка грізного султана, —
коли тебе забрали у полон,
хто дав тобі імення — Роксолана?

Куривші шлях. Чужі іржали коні.
Твій рід поліг в нерівному бою.
А вслід тобі дивилася з ікони
лиш Божа Мати, схожа на твою.

Дитя, сирітко, глянь на ці руїни!
Згадай ту ніч, ту пустку, той вогонь,
бо що тобі лишати від України,
крім чорних літер імені твого?

...Хто дав тобі імення — українка —
і долі цей страшний коловорот?
Ти — в рабство продана,

ти — куплена на ринку,
в тобі стогнав і плакав твій народ.

Жона султана. Хто згадає — бранка?
І хто й коли дізнався про це,
як там, в покоях, плачені ти до ранку,
в рожевий шовк ховаючи лицє?

Галера чорна. Хвилі за кормою.
Хтось так співає — холодно зіркам.
Твое слов'янське личко під чалмою
і вишитий драконами рукав!

Отак живеш, душою прихистивши
в Страсний Четвер запалену свічу.
Твое ім'я — як відсвіт пожарища
і як відлуння тихого плачу.

Вже тих подій і слід на світі стерся.
Той шовк забув тепло твоїх долонь.
І лиш ім'я — невидима фортеця
душі, що не здалася у полон.

Гіркого поля сонячна тернінка
Шляхетна віть в селянському гербі.
Хто дав тобі імення — Українка? —
щоб сотні років плакало в тобі.

ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УАПЦ 1921-ГО РОКУ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Доповідь, виголошена на семінарі з нагоди 125-річчя з дня народження митрополита Василя Липківського — Блюмінгдейл, Ілл., 10 червня 1989 року. Думки автора особливо важливі тепер, коли знову відродилася УАПЦ в Україні — Ред.

Перед тим, як розглядати ідеологічні засади Української Автокефальної Православної Церкви, відродженої 1921 року, слід згадати про обставини, за яких проходило її відродження.

Православна Церква на Україні була підпорядкована Московському патріархові, а після скасування патріархату — Святішому Синодові, протягом понад 200 років. За цей час Церква-окупант, як і держава-окупант, зробили все для повної ліквідації незалежності та самобутності Церкви українського народу, що вела свій початок від Володимира Великого. Київська митрополія, колись де-факто автокефальна Церква в доброзичливій залежності від Царгородського патріарха, перетворилася на ряд єпархій Російської Православної Церкви, нічим не відмінних від будь-якої іншої єпархії царської імперії. З 1799 року на Київському митрополичому престолі сиділи не-українці, не-українці переважно призначали і на інші єпископські катедри на Україні. Повністю зникла соборність, століттями традиційна в Українській Православній Церкві, яка передбачає вибір митрополита та єпископів соборами, а священиків — парафіями: передбачає також співпрацю в житті і керівництві Церкви усіх станів — ієпархії, духовенства і мирян. Духовенство виховували в російському дусі, готовуючи з них кадри русифікаторів власного народу. Проповідь, яка взагалі не дуже заохочувалась, зокрема в сільських церквах, мусіла виголошуватись російською мовою; з російською вимовою зобов'язували священиків відправляти богослужіння.

Церква, а особливо її ієархи, були далекі від народу, якому вони мали служити. Їхня повна лояльність була цареві і пануючій владі. Замість бути учителями і духовними батьками для вірних, ієархія, як писав Володимир Чехівський, була «організацією панування господарюючих верств, а не організацією братерського церковного служіння...» Ієархи «не тільки визискували економічно народ, являючись дармоїдами, паразитами в культурному житті пригноблених народів, а ще й глумились над життям тих народів, працею яких жили, сміялись над їх звичаями, мовою».¹

Таке лже-служіння Церкви неминуче викликало у народу дедалі зростаючу відразу до неї. Цілком зrozуміlo, що коли в боротьбі проти царя і панівних верств більшовики кинули ще й гасла: «Релігія — опій для народу» і «Геть попів», вони знайшли широкий відгук. З перемогою більшовицької революції Церква стала переслідуваною, об'єктом війни з боку атеїстичної влади і ця війна мала закінчитись повною ліквідацією релігії і Церкви на землі. Але, навіть опи-

нившись у цій ролі, Московська Церква з відновленням у 1917 році патріархатом, не мала наміру зрикатися панування над поневоленою Українською Православною Церквою. Всеукраїнський Церковний Собор, скликаний на початку 1918 року з ініціативи українських національно-церковних кіл для вирішення справи незалежності Православної Церкви на Україні, перетворився — після того, як з нього підступно усунуто українських делегатів — на слухняного виконавця волі російського єпископату на Україні. Замість незалежності, він проголосив лише обмежену автономію при дальшій залежності від Московської патріархії, при чому й ту вузьку автономію ще більше обкрайв Всеросійський Православний Собор у Москві. У чотирирічній боротьбі з непоступливим опором російських єпископів, в колах українського національно-церковного відродження остаточно викристалізувалась ідея автокефалії Української Православної Церкви, рівної серед рівних у великій родині автокефальних Православних Церков.

Автокефалію Української Православної Церкви було проголошено 5 травня 1920 року. Всеукраїнська Православна Церковна Рада 2-го складу ухвалила рішення в цій справі у відповідь на заборону у священнослужінні українського духовенства Києва правлячим єпископом Київської єпархії Назарієм. Але ідея, що Українська Православна Церква мусить бути незалежною, щоб жити і розвиватися, як самобутня Церква українського народу, була вже на той час абсолютном імперативом, і на І-му Всеукраїнському Православному Церковному Соборі автокефалію було проголошено однією з головних засад, на яких мала відроджуватись Українська Православна Церква. Вона увійшла до канонів 1921 року в такому формулуванні: «Українська Церква, яку примусово і протиканонічно московська царська влада позбавила автокефалії, яка морально й канонічно завжди залишилася автокефальною, а ухвалою Всеукраїнської Православної Церковної Ради від 5-го травня 1920 року фактично відновила свою автокефалію повністю, є автокефальна, ніякому духовному урядові інших Православних Церков не підлегла і сама порядкує своїм церковним життям за провідництвом Святого Духа»²

Проголошення автокефалії Української Православної Церкви мало основну підставу в структурі Православної Церкви, яка, згідно із споконвічною традицією, що іде ще з часів Зшестя Святого Духа на апостолів у день П'ятидесятниці, складається з національних автокефальних Церков окремих народів. Випадки відмови в наданні або визнанні автокефалії, як це було, наприклад, з Болгарською Церквою, що її довгий час не визнавала Візантія, а проголошенню нею автокефалію засуджувала, як єрес «філетизму», були порушенням цієї засади і кінець-кінцем кінчались поразкою панівної Церкви.³ Сильна держава не має проблеми з встановленням незалежності своєї Церкви. Найкращим прикладом може бути сама Московська Церква, яка самостійно проголосила автокефалію 1448 року, поставивши митрополита без порозуміння з Царгородським патріархом. Не мала б проблеми з незалежністю і Українська Православна Церква, діючи у своїй власній державі. Відомо ж, що

1 січня 1919 року уряд УНР ухвалив закон про автокефалію Української Православної Церкви, хоч діячі національно-церковного відродження 20-их років не могли покликатися на нього, перебуваючи в радянській державі, для якої Українська Народня Республіка була лютим ворогом. Щобільше, навіть якби не це, то можна припускати, що занадто тісна пов'язаність і навіть залежність Церкви від держави, передбачена цим законом, була б для діячів руху за українське церковне відродження відштовхуючим чинником. Так чи інакше, в незалежній українській державі Українська Православна Церква була б незалежною, і назва «Автокефальна» ледве чи була б потрібна, бо автокефалія була б самозрозумілою річчю. Але в тих умовах, в яких відроджувалась Українська Православна Церква, і в тих умовах, в яких вона відроджувалась знову в 1941-42 роках, і в тих, нарешті, умовах, в яких вона живе і діє сьогодні, наголос на автокефалію цілком віправданий.

В питанні автокефалії між теорією і практикою в історії Української Автокефальної Православної Церкви 1921 року розбіжності не було. Церква, проголосивши себе автокефальною, була автокефальною в повному розумінні цього слова.

Другою основною засадою відродження Української Автокефальної Православної Церкви його творці поставили соборноправність, тобто участь усіх членів Церкви у вирішенні справ Церкви через своїх представників на соборах. Соборноправний устрій, як говориться в канонах УАПЦ 1921 року, мав замінити «єпископсько-самодержавний устрій Церкви, що утворився під впливом обставин і державно-монархічного ладу».⁴ Безумовно, це була реакція на понад 200-літнє панування в Україні у всіх відношеннях чужої Церкви, підпорядкованої монархічній владі та її голові — цареві. Церкви, в якій навіть собори єпископів не мали тієї влади і голосу в справах церковних, що їм належали. Це безумовно було бажання відновити в Українській Православній Церкві традиційну для неї соборність, що витворилася в умовах найтіснішої співпраці між Церквою і народом — вирішення всіх важливих справ і суперечок зібраниями всієї Церкви — єпископів, представників духовенства і вірних, соборні вибори митрополита та єпископів, право парафій вибирати собі священика.

Але соборноправність, проголошена засадою відродженої у 1921 році Української Автокефальної Православної Церкви, вийшла за рамки традиційної української церковної соборності, яка відкриває мірянам шлях до участі у справах Церкви, при збереженні особливих прав та обов'язків ієпархії, що випливають з їхнього священного сану. Єпископи втратили свою керівну роль в Церкві. Церковна влада була передана, в руки вибраних рад — Всеукраїнської, Малої, повітових, волосних і парафіяльних, з явною перевагою у них світських осіб. Митрополит УАПЦ був лише почесним головою Всеукраїнської Православної Церковної Ради — найвищого керівного органу Церкви, а єпископи, хоч і вважались членами ВПЦРади, брали участь у її Великих Зборах не всі, а по черзі. Таке саме «почесне» становище визначив Собор повітовим (що рівнялося єпархіальним) єпископам.⁵ Применшено також роль єпископів як

духовних керівників. Згідно з новими канонами, митрополит мав право відвідувати парафії УАПЦ не як найвищий архипастир, а як «Представник» ВПЦРади, єпископи мали право відвідувати парафії свого по-віту, як «представники Повітової Церковної Ради».⁶

Така система, не говорячи вже про те, що вона є відходом від традиційного православного устрою та української соборності, могла б бути ефективною лише за найідеальніших умов розуміння світськими членами Рад особливого становища в Церкві єпископів і священиків, як осіб, наділених благодаттю священнослужіння та обов'язком бути духовними пастырями своєї пастви. На жаль, такі найідеальніші умови ледве чи можливі, беручи до уваги слабкості людської природи. В житті Української Автокефальної Православної Церкви ідеальна соборноправність не раз перетворювалась у сваволю. Митрополит Василь Липківський у своїй «Історії Української Православної Церкви» розповідає про сваволю голови 2-ї ВПЦРади Михайла Мороза, який, — пише він, — «собі чомусь уявляв, що всенародна соборноправність це є «радоправі», себто що Собор усю владу церковного керівництва передає церковним Радам, а в Раді самий ґрунт — це її голова, отже голова ВПЦРади це і є найвищий керівник УАПЦ. І цю свою «теорію» Мороз зараз же після собору став виявляти й на практиці» — сам вирішував кого висвячувати в єпископи, кого усувати з єпископської катедри.⁷

Про випадки «радоправія» згадують у своїх заявах та спогадах і інші діячі УАПЦ. Великі Микільські Збори 29.V-1.VI.1928 року розглянули проблему неправильного розуміння соборноправності, яку з'ясував у доповіді «Соборноправність в сучасному церковному житті» єпископ Петро Ромоданів. Збори підтвердили, що «соборноправність є невідмінним організаційним началом УАПЦ», але одночасно «визнали неприпустимим перетворення соборноправності у сваволю».⁸ Митрополит Липківський, пишучи свою Історію під час перебування на внутрішньому вигнанні після усунення з митрополичого поста, доходить висновку, що «УАПЦ не встига ще, й не мала зовнішньої можливості, досягти справжньої всенародної соборноправності, а досягла лише хіба «радоправія», та й то куцого, та ще й під постійною небезпекою.... антихристового меча».⁹

З радоправієм часом доводиться зустрічатися і в наші дні, коли, наприклад, парафіяльна рада трактує священика не як духовного батька і провідника, а як наймита: «Ми Вам, отче, платимо, і Ви робіть так, як ми кажемо...» Це — найрадикальніший приклад спотворення ідеї соборноправності, але фактично його породжує хибне зниження ролі і значення духовних осіб у канонах 1921 року, навіть якщо це було зроблено з найідеалістичніших міркувань — прагнення замінити повну нерівність «єпископсько-самодержавного устрою» засадою всезагальнюю рівності.

Радикальним відходом від канонів Вселенської Церкви були постанови Собору 1921 року про родинний стан священнослужителів УАПЦ. Вони дозволяли одружених єпископів, шлюб єпископів, священиків і дияконів після хіротонії; дозволяли особам усіх духовних санів розділитись і повторно одружуватись. У цьому випадку підставою цих змін, що порушують багаторічну традицію і канони Вселенської Церкви,

теж очевидно було бажання встановити у Церкві повну рівність усіх її членів, хоч би до якого стану вони належали; бажання усунути всі існуючі між ними бар'єри. При цьому, однаке, не було взято до уваги, що обмеження щодо подружнього стану духовних осіб були встановлені Церквою не для вивищення їх над мирянами чи збільшення їхньої влади, а щоб зробити їх прикладом морального життя, прикладом до наслідування. Митрополит Липківський наводить у своїй історії кілька випадків такого використання єпископами постанов про родинний стан, яке не могло бути прикладом для їхньої пастви (стор. 112-113). Ця лібералізація встановлених канонами Церкви і освячених багатовіковою традицією правил в очах багатьох віруючих неминуче здавались блюзніством.

Третію найважливішою засадою відродження Української Автокефальної Православної Церкви була українізація. Але хоч введення української мови в усі сфери церковного життя займало чільне місце в заходах для максимального наближення Церкви до народу, воно було далеко не єдиним аспектом цих зусиль, і тому для охоплення всіх аспектів вживемо тут новотвір «ународнення Церкви».

Українська мова в Українській Церкві — це був абсолютний постулат. Русифікаційна політика Московської Церкви, яка забороняла вживання рідної мови у Богослуженні і в проповідях, не давала вірним Святого Письма їхньою мовою і навіть молитовників, щоб вони могли навчитися молитися рідною мовою, фактично відривала їх від Церкви, з якою їхні батьки, діди і прадіди жили в найтіснішому контакті протягом століть. Постанову про вживання в УАПЦеркві живої української мови народу записано до канонів з посиланням на те, що традиція рідної мови в Церкві даного народу походить від Христа, апостолів та їх наступників, що це — традиція, яку узаконили вогненні язики Святого Духа в день П'ятидесятниці.¹⁰

Діячі УАПЦеркви скерували в напрямку українізації інтенсивні зусилля. Сам митрополит Василь Липківський брав у перекладницькій діяльності активну участь: переклав усі 4 Євангелія, апостольські послання, переклав (ще будучи священиком) Літургію Івана Золотоустого, яку він вперше відправив 22 травня 1919 року; переклав часословець, требник і молитовник. Було перекладено також псалтир, чин всенічної, октоїх, служби Великого Посту, Страсного тижня і Великодня, акафісти тощо. Рідна мова була потужним магнетом, що притягав вірних до відродженої Церкви. Декому, можливо, було тяжко звикнути до раптової зміни, проте старослов'янська мова, та ще й з російською вимовою, яку накидала Московська Церква, була в порівнянні настільки чужою, що вона швидко забувалась. Але, як згадує митрополит Липківський у проповіді «Рідна мова — шлях до Бога», було й чимало таких, для кого звичка грала більшу роль, ніж можливість зближення до Бога й Церкви, вживаючи рідну мову, і вони залишились за стінами УАПЦеркви.¹¹

Наголошуячи, що Церква — це живе, творче тіло, діячі УАПЦ пробували вводити деякі відміни в богослужіння, які не порушували його змісту і суті, але наближали священнослужителя до народу. І це, — пише митрополит Василь Липківський, — робило

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

UKRAINIAN CREDIT UNION LIMITED

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

Користайте з наших фінансових послуг!

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W. Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультивативна інженерська фірма міжнародного засягу. ● Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріальних проектів у Канаді, США, та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТИ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

приємне враження на народ і оживляло Богослужіння. Були спроби утворення нових Служб, як наприклад, молебень про єднання Церков у першу неділю Великого посту (коли за царських часів виголошувалася анатему гетьманові Мазепі), Службу на свято Всесоборного відродження української єпархії та інші. Встановлено день молитовної пам'яті Тараса Шевченка 11 лютого.¹²

Позитивним нововведенням було запровадження загальної сповіді, що давало можливість вірним частіше приймати Таїнство Причастя. Ті, для кого цей звичай звучить неправославним, можуть переконатися в тому, що вони помиляються, зайдовши, скажемо, до грецької православної церкви, де дозволяється навіть особиста сповідь прямо перед Богом, якщо людина не відчуває за собою якогось тяжкого гріха, але рекомендується принаймні раз на рік висповідатися священикові.

Велику увагу у відродженні Церкви відіграла проповідь. На щастя, завдяки о. Петрові Маєвському, зберігся великий скарб проповідницької діяльності золотоустого митрополита Липківського — 197 з його проповідей, багато з яких він створив або відтворив з пам'яті під час перебування на внутрішньому засланні після позбавлення його митрополичної влади. Що врахує в цих проповідях — це те, що поруч з глибоким з'ясуванням істин Христової віри, митрополит Василь завжди скеровує увагу вірних на світ, в якому вони живуть; на проблеми, що їх оточують: вказує цілі їхнього життя і дорогу, якою вони мають до них іти. При чому він робить це просто, зрозумілою мовою, наводячи близькі і знайомі ім приклади та порівняння. Не дивно, що його слухали, як пророка, як справжнього духовного батька. Митрополит Липківський не був один у цій апостольській діяльності. Мистецтвом і силою сдова відзначався Володимир Чехівський, якого прозвано «українським благовісником» і з ініціативи якого при Софійському соборі було засновано «Братство робітників слова». «За короткий час відродження, — пише Чехівський, — Українська Церква дала кількох видатних могутніх проповідників... Повнота життя, що в проповіді захоплюється, широта, що відкривається; глибина, що даетсяя живим словом, служать за ознаку розвитку проповіді в Українській Церкві»¹³.

Зродилась ідея «проповідницьких відправ», і Володимир Чехівський склав перші дві — «Службу визволення» та «Слово хресне». На жаль, крім проповідей митрополита Василя, з багатого проповідницького доробку відродженої УАПЦеркви залишилось дуже мало, бо майже нічого з того не було друковано в той час обмежених можливостей. Але із свідчень сучасників відомо, що проповідь була могутнім чинником піднесення духовного і морального життя, зміцнення віри та віданості Церкві.

Наши сучасні священики, які нарікають на незацікавлення вірних Церквою, на відхід від Церкви молоді, повинні піти за прикладом Церкви 1921 року — присвятити більше уваги своїм проповідям, нав'язувати їх до сучасного життя, намагатися промовляти до душ і сердець пастви зрозумілою їм сучасною мовою і образами. Зрештою, проповідники відродженої Церкви лише наслідували в цьому Спасителя Христа.

Церковний спів був ще одним дуже важливим чинником ународнення Української Автокефальної Пра-

вославної Церкви. Національно-церковне відродження дало стимул небувалому розвиткові музичної творчості. Тоді жили і творили такі велетні, як Микола Леонтович, отець Кирило Стеценко, Олександер Кошиць, видатні творці церковного співу Яків Яценевич, Петро Гончаров, Порфирій Демуцький та цілий ряд інших. Їхні композиції були пройняті українським національним характером, черпаючи натхнення з багатої скарбниці народної пісенної творчості. Не дивно, що це притягало до відродженої Церкви народні маси, ограбовані довгою духовною неволею з боку чужої Церкви. Спів Служби Божої українською мовою капелою Кирила Стеценка, з якою він роз'їжджав по Україні, спричинився до заснування українських парафій в Одесі, Єлисаветграді, Черкасах та інших містах.

Відзначаючи 125-у річницю з дня народження великого натхненника і проповідника українського національно-церковного відродження митрополита Василя Липківського, ми схиляємо голови перед величчю його подвигу для українського народу і його Православної Церкви. Ми схиляємо свої голови перед пам'яттю його соратників у боротьбі за відродження Рідної Церкви — єпископів, священиків, вірних. Ми черпаємо натхнення з їхньої відданості, наполегливості, посвяти і безстрашності. Ім не пощастило довести до кінця свою мрію — розбудувати свою Церкву і запевнити її почесне місце в родині автокефальних Православних Церков світу. Вони відійшли у вічність, більшість, як мученики за Віру і Церкву. Їхнє завдання перейшло у відповідальність наступних поколінь, включно з нашим.

Як переємці спадщини Церкви, відродженої у 1921 році і знову відродженої у 1941-42 роках, ми продовжуємо роботу, яку перервала кривава сталінська розправа у тридцятих роках. Українська Автокефальна Православна Церква продовжує жити у вільному світі і починає відроджуватися на батьківщині. Ми живемо в інший час, в інших обставинах і тому, зберігаючи ті цінності Церкви 1921 року, які є непроминаючі, ми повинні керуватися вимогами сучасності, дивитися вперед і робити свій власний вклад, прокладаючи діорогу наступним поколінням.

- 1 В. Чехівський, «За Церкву, Христову громаду, проти царства тьми», видання 3-е, Нью-Йорк, 1974, стор. 7-8, 13.
- 2 Канони Української Автокефальної Православної Церкви, 11/12 (цит. з «Діянь Всеукраїнського Православного Церковного Собору в м. Києві, 14-30 жовтня н.ст. 1921 р.» — перевиданих у Франкфурті на Майні 1946 року).
- 3 Цю справу з'ясовує І. Власовський у «Нарисі історії Української Православної Церкви», т. I. Нью-Йорк, 1955, стор. 12-13).
- 4 Канони УАПЦ, I/1.
- 5 Канони УАПЦ XI/42-43.
- 6 Канони УАПЦ, XI/37,56.
- 7 Митрополит Василь Липківський, «Історія Української Православної Церкви», розділ 7, Вінніпег, 1961, стор. 108-110.
- 8 «Мартирологія Українських Церков», т. I. Торонто — Балтимор, стор. 378.
- 9 Митрополит Василь Липківський, «Історія...», стор. 114.

НЕВМИРУЩИЙ ТАЛАНТ ГРИГОРІЯ КОСИНКИ

(До 90-річчя від дня народження й 55-річчя від дня трагічної смерті письменника Григорія Косинки)

...На подвір'ї славнозвісної Софії Київської на стіні будинку, де жив і творив Григорій Косинка, — бронзове погруддя видатного майстра слова роботи народної художниці України Галини Кальченко. Таким він залишився в пам'яті вдячних земляків — молодим і натхненним, ніжним романтиком і пристрасним борцем за кращу долю свого народу.

З самого початку літературної діяльності Григорій Косинка описував гірку долю українського селянина-бідняка, шукав шляхів визволення його свідомості, простежував зростання людської гідності, висвітлював його тяжку боротьбу за землю і волю, тим самим мовби передавши естафету з рук його улюблених письменників-учителів Василя Стефаника, Степана Васильченка, Марка Черемшини, щоб гідно понести її далі. І недарма Василь Стефаник у відповіді українським радянським письменникам на привітання його з 25-річчям творчої діяльності написав: «Товаришам з <Плугу> мое товариське поздоровлення з бажанням щобисте так блискіли, як плуг, що оре Україну. Особливе поздоровлення посилаю Грицькові Косинці, який ущалив мене своїми творами...»

Новелі Григорія Косинки були справді виношені, вистраждані у його серці, він сам все описуване пережив.

...Григорій Косинка (Стрілець) народився 29 листопада 1899 року на Київщині, в селі Щербанівці. Він був первістком у своїй бідній багатодітній родині. Мати безмежно любила сина, залишивши йому у спадок ніжність натури, тонке сприйняття навколошнього світу.

«Яка вона ніжна, лагідна — моя матуся! — тепло згадував письменник. — Бувало, довгими зимовими вечорами пряде і тихо співає. Я полюбив, запам'ятив на все життя ті чарівні мелодії. Я підріс, почав записувати у зошиті — журліві й веселі, жартівливі і героїчні пісні нашого народу. З роками зрозумів, що народна поезія різноманітна за своєю будовою і ритмом, що цей скарб скільки не вивчай, кожен раз знайдеш щось нове».

Мати Григорія Косинки подарувала українському народові спогади про дитячі роки сина...

Хлопчик виростав розумним і допитливим. Рано потягнувся до навчання. Вчився в селі Красному,

Кредитова Спілка „Союз“ запрошує Вас стати членом і бути співучасником збільшеної допомоги громаді!

Кредитова Спілка „Союз“ старається дати найкращу обслугу для всіх фінансових потреб!

Кредитова Спілка „Союз“ платить найкращі ставки на відсотки за реченеві депозити!

Кредитова Спілка „Союз“ вповні до Ваших послуг!

Просимо звертатися до нас у всіх потребах!

2299 Bloor Str. West,
Toronto, M6S 1P1
Tel.: 763:5575

406 Bathurst Str.,
Toronto M5T 2S6
Tel.: 363:3994

31 Bloor Street East
Oshawa, Ontario
L1H 3L9

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими взорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і криштали.
- Висилка пачок до всіх країн.

«ВЕСТ АРКА»
2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

де жив батько матері, дід Роман. Колишній кріпак, він розповідав онукові про жахливу долю поневолених скривдженіх людей. Ці розповіді западали в душу хлопчика, викликаючи в ній біль і гнів.

Батьки Грицька жили у постійній нужді. Коли йому виповнилося вісім років, родина з малими дітьми подалася за Байкал в пошуках крашої долі. Через півроку, не привізши з собою нічого, крім

- 10 Канони УАПЦ, VII/1-2.
- 11 Митрополит Василь Липківський, «Проповіді на неділі й свята (Слово Христове до українського народу)», видання 2-е, Нью-Йорк — Чікаго, 1988, стор. 293.
- 12 Митрополит Василь Липківський, «Історія...», стор. 91-92.
- 13 І. Власовський. Цит. праця, т. IV/1, Нью-Йорк — Бавнд Брук, 1961, стор. 223-224.

зліднів, виснажена і змучена, сім'я повернулася на Україну. Наймитували вже втрьох, бо підріс Грицько. Спочатку хлопчик працював поденщиком у панських економіях, згодом — робітником на цукроварні. В автобіографічному нарисі «Лист з села» (1919 р.) Косинка писав: «Умови праці жахливі. Це — сорок-п'ятдесят градусів жари, горить чуб, ллеться піт, з плечей капає кров... А поверх цієї «ідилії й краси»... урядник з гарним арапником, дуже важкий на руку!.. В душі кипить бажання помсти!...»

Коли Грицеві минуло 14 літ, відчув необхідніс вчитися. Сказав батькам: «Помандрую пішки, по-дамся до Києва. Двірником, підмітайлом стану, що завгодно робитиму. З голоду не опухну, а тим часом і до науки голову десь притулю. Виб'юся... Та й вам більше у пригоді стану».

У Києві працював чистильником взуття, а у вільну хвилину читав Шевченка і Гоголя. Щасливий випадок звів його з людиною, яка, довідавшись, що хлопець мріє вчитися, вміє писати і читати, влаштувала його кур'єром-реєстратором до повітової земської управи, а також на вечірні гімназіальні курси. «Яке щастя — я маю роботу і вчуся!» писав — Григорій додому. На жаль, ім'я того благодійника не дійшло до нинішнього дня.

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО

*Перше фундаментальне англомовне видання
про сталінський злочин у Вінниці*

Це видання про терор і знищенння совєтською владою українського населення повинно бути на поліціях усіх бібліотек на Заході. Українські установи і меценати можуть висилати гуртове замовлення на це унікальне видання джерельних матеріалів про трагедію у Вінниці.

THE TRAGEDY OF VINNYTSIA
*Materials on Stalin's Policy of Extermination
in Ukraine During the Great Purge
1936 – 1938*

EDITED By IHOR KAMENETSKY

Книжка складається з таких розділів: Introduction by I. Kamenetsky; I. TESTIMONIES and HEARINGS; II. EVALUATIONS and COMPARISONS; III. GERMAN GOVERNMENT REPORT ON VINNYTSIA; BIBLIOGRAPHY, INDEX, ILLUSTRATIONS.

290 стор., \$25.00 дол. (з пересилкою), тверда оправа.

Замовлення і пожертви на це фундаментальне видання треба висилати на такі адреси:

Для Америки і інших країн треба виписувати чеки на:

Ukrainian Historical Association

P.O. Box 312

Kent, Ohio 44240

U.S.A

На Канаду:

Ukrainian Historical Assoc.
P.O. Box 95
Etobicoke, Ont. M9C 4V2
CANADA

На Європу:

Ukrainian Historical Assoc.
Postfach 37 02 48
8000 Munchen 37, West Germany

Програму шести класів гімназії юнак опанував успішно і склав екстерном екзамени. Його дальшу долю визначив учитель словесності Павло Іванович. Прочитавши якось твір свого здібного учня, він сказав, що Григорій Стрілець уміє яскраво і лаконічно намалювати картини, йому необхідно вчитися далі. Григорій почав серйозно і наполегливо вивчати літературу, робити несміливі спроби в красному письменстві. Своїми нарисами, ескізами, фейлетонами, друкованими в київській газеті «Боротьба», Г. Стрілець включився у літературне життя.

1919 року було опубліковано його перший художній твір «На буряки», під яким стояв псевдонім Григорій Косинка. Це прізвище стало назавжди літературним ім'ям Григорія Стрільця.

Письменник пізніше пояснював, чому він узяв псевдонім. «Літа мої дитячі пахли степом... Нарву, бувало, жмут запахущий, принесу матері та й допитуюся, що і як. Чогось мені найбільше припада до душі квітка, яку називають червоними косинцями. Листочки в неї, мов у верби, поп'ялися круг стебла, а вище — квіти червоні. Зірвеш — вони поволі бліднуть, певне, від болю... Дехто, мовляв, подумає, що це (прізвище «Косинка» — Авт.) хусточка, бо квітки косинці мало відомі. Хай і так, але квітки приносять радість і збуджують гарний настрій, вони — символ усього хорошого, приємного».

Наступного, 1920 року, у збірці «Гроно» побачили світ новелі Г. Косинки «Під брамою собору», «Мент», «За земельку». Багата, соковита, стисла мова письменника, вміня яскраво і точно виписати художні деталі привернули увагу читачів, його колег по перу. Григорій Косинка прагне здобути ширші знання. Він, напівголодний, поступає вчитися у Київський Вищий інститут народної освіти на історико-філологічний факультет. Часто друкується у місцевій пресі.

1922 року вийшла перша збірка його творів «На золотих богів», яка зробила ім'я Косинки дуже популярним. Це була одна з перших книг української радянської прози.

Літературне життя поглинуло Григорія. Він виступає на літературних вечорах, читає власні твори. Тут зароджувалася його щира дружба з багатьма відомими поетами і прозаїками того часу. Так, близьким другом Косинки був неперевершений поет-лірик Володимир Сосюра, товарищував він з поетами Павлом Тичиною і Максимом Рильським, художником Василем Касіяном.

Після третього курсу Григорій був змушений залишити інститут — нестатки не дозволили продовжити навчання. Талановитий письменник працював у редакціях журналів «Нова громада», «Всесвіт», потім редактором у сценарному відділі Київської кінофабрики. Разом з цим писав художні твори. Історична правда, вичерпність образів характеризувала письменника. Його твори «Політика», «Гармонія», «Маті», «Змовини», «Серце» увійшли до класичного фонду української літератури.

«Художній твір, літературний або малюрський, в

наші дні має відбивати історію нашого часу, геройчні події, нову людину, її життя й переживання. Тоді цей твір житиме в народі», — таке було перевонання письменника.

Не судилося Григорію Косинці довге життя. Він став однією з перших жертв сталінських репресій. 17 грудня 1934 року письменника розстріляли.

Залишилися жити його книги, пронизані великою любов'ю до людей, до рідної України, написані пісенно-мелодійною мовою народу, з якого вийшов і задля якого жив і творив Григорій Косинка.

Ганна Бережна

A. СОЛЖЕНІЦІН ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

... Чому нас так дратує український націоналізм, бажання наших братів говорити і дітей виховувати та й вивіски писати своєю мовою? Якщо ми вже не злилися до кінця, якщо ми в чомусь різні (досить того, що це відчувають вони, менші) — дуже гірко! А коли це вже так, коли вже втрачено час і більше всього втрачено в 30 й 40-ві роки, загострено більше всього не при цареві, а після царя — Чому нас так дратує їхнє бажання відділитися? Нам шкода одеських пляжів? Черкаських фруктів?

Мені боляче писати про це: українське і російське поєднано в мені і в крові, і в серці, і в помислах. Але великий досвід дружнього спілкування з українцями в таборах відкрив мені, як у них наболіло. Нашому поколінню не уникнути заплатити за помилки старших...

Як не дивно, але не збулося передбачення Передового Вчення, що націоналізм в'яне. У вік атому і кібернетики він чомусь розцвів. І наближається час, підбачається це нам чи ні, — платити по всіх векселях про самовизначення, про самостійність — самим платити, а не ждати, що будуть палити нас на вогнищах, топити в ріках і обезголовлювати. Велич нашої нації ми мусимо показати не величезністю території, не числом підопічних народів, а величчю вчинків.

A. Солженицин

КРЕДИТОВА СПІЛКА при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки
від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto) CREDIT UNION LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.)
Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave. Tel.: 360-8355

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукаційні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики
- особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326
2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

Звертайтесь до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великовідні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KID'S THINGS CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7880

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ — НОТАТКИ

Наталка БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ

УКРАЇНСЬКІ ЖУРНАЛИ: МІСЯЦЬ ЗА МІСЯЦЕМ

Десь рік тому у пресі київській промайнув анонімний афоризм: «Читати стало цікавіше, ніж жити». Події останніх місяців дещо притлумили категоричність цього твердження: перебудова заангажувала до активного громадського життя небачені раніше людські масиви — свідчення тому і утворення цілого ряду нових, «неформальних», організацій, і безпреде-дентна виборча кампанія та З'їзд народних депутатів СРСР, і ріст національної самосвідомості радянських народів... Та все ж дотеп влучно зафіксував непересічне явище журнального буму радянської «епохи гласності» і демократичного плюралізму думок.

Щоправда, на фоні московських журналів «Огнька» й «Нового світу» ріст тиражів українських літературно-художніх видань не такий, щоб і вражаючий. Ale ж і умови, в яких творяться ці видання, не можна порівнювати. Це й більший опір перебудові з боку адміністративно-бюрократичної системи на місцях, а відтак і більша скованість, перестрашеність «низів». Це й тривале ослаблення національно-культурного життя, що призвело до різкого падіння інтересу до рідної культури, катастрофічного зменшення кількості людей, здатних вільно читати й мислити українською мовою, — а звідси й уже «генетичне» звуження лав інтелігенції, здатної творити національну культуру... та й самі оті журнали. I в тому, що українські видання здобувають все численніших читачів, переростають ганебні для великої нації тиражні показники, — також бачимо щасливу прикмету перейденої кризи, можливого видужання хворої культури.

Втім, не будемо заплющувати очей на те, що **окрасою**, а часом і **основою** українських часописів стали публікації невідомого та републікації призабутого — «неторкані» протягом тривалого часу культурна спадщина. Так, минулого року з'вилися друком історичні праці Д. Багалія («Пропор»), М. Грушевського («Вітчизна»), («Київ» з № 8 друкує «Спомини» М. Грушевського), Д. Яворницького («Жовтень»); романі В. Винниченка («Записки кирпятого Мефістофеля» — у «Пропорі», «Сонячна машина» — в «Києві», «Слово за тобою, Сталін» — у «Вітчизні»); повість М. Хвильового «Сентиментальна історія» та невідомі сонети М. Зерова («Україна»), п'єса М. Куліша «Міна Мазайло» та усмішки Остапа Вишні 20-х років («Вітчизна»), вірші молодомузівців та січових стрільців, історична повість Б. Лепкого «Вадим» («Жовтень»), автобіографія М. Костомарова («Дніпро»); принагідно просимо звернути увагу на чудову біографічну повість В. Петрова про відомого історика, письменника, товариша Шевченкової юности та його кохання, — «Змарноване щастя» в тижневику «Україна», спогади О. Кошиця «З піснею через світ» про тріумфальні гастролі славетної хорової капелі («Україна», № 27-30) тощо.

Як скоро настане час українських політологів, соціологів, філософів, економісів — важко сказати... Адже ми занедбали досягнення української науки минулого, а часто навіть не знаємо ні праць, ні імен власних учених (особливо українського зарубіжжя): про це, до речі, розповів у травневому числі «Жовтня» у статті «Спокута наукових гріхів» доктор економічних наук В. Сікора. Можна сказати, що багатьом галузям вітчизняної науки обрубано коріння, і тим радісніше бачити перші, хай і несміливі, зміни — як, скажімо, статті біолога П. Харченка «Не на трох книжках, а на триєдиному» («Вітчизна», № 5), I. Прибиткової «Знак біди» про депопуляцію українського села («Україна», № 12), окремі економічні та політичні положення інтерв'ю з народним депутатом СРСР, доктором економічних наук, В. Черняком («Україна», № 34).

Отож, не дивно, що функцію філософа і політолога, соціолога й історика (хоча історичні розвідки, як і роботи з екології, представлені в наших часописах серйозніше і глибше, про що мова далі) передають... твори художньої літератури, і насамперед замовчувана і заборонена літературна спадщина ХХ століття.

Так, читаючи останній роман В. Винниченка «Слово за тобою, Сталін», створений по кривавих слідах сталінського терору 30-х років і сповнений тризложними роздумами над долею людства, що їх спричинила друга світова війна, — не можна не задуматися, що це свого роду одне з перших явищ не лише української, а й світової літератури. Звісно, і шабаш «спеціальних» «органів», і атмосфера ненависті, страху, тотальних доносів і духовного зубожіння значно сильніше відтворені у славнозвісній утопії Дж. Орвелла «1984» (в українському перекладі фрагменти з неї опубліковував журнал «Всесвіт», 1988, № 4). Ale ж роман Винниченка написаний задовго до Орвелла.

Нігілістично настроєні до рідної літератури читачі (а таких на Україні чимало) люблять дорікати українським письменникам то за сільську сентиментальність, то за історичну архаїку, то за «несучасність» стилістики, і посилаються для порівняння на публікації російських часописів: «Архипелаг ГУЛАГ» О. Солженицина та «Колимські оповідання» В. Шаламова, етапажну прозу Л. Петрушевської, чи на досить популярного нині молодого прозаїка Ю. Полякова, що пише то про загнання комсомольської «верхівки», то про «нестатутні взаємини» в Радянській Армії. Що на це відповісти?

Що «Сибірські оповідання» Б. Антоненка-Давидовича, посмертно опубліковані журналом «Вітчизна» (№ 7-8), взаємодоповнюють моторошні оповіді В. Шаламова, російського брата не лише по перу, а й по сталінських концтаборах? Що незабутнє враження полишають щойно обнародувані в повному обсязі щоденники О. Довженка («Дніпро», № 4-9), очисна сила яких співмірна із враженням від сухої і жовчної гіркоти своєрідного «художнього трактату» Солженицина?..

Так, мова нотаток Довженка пронизливо-лірична, але ж і в них не раз ячить ота жовчна гіркота, спонукаючи задуматись не лише над подіями минулого, а й над явищами сучасного.

...Коли читаєш у Довженка про зруйнований (не німцями, а власними «вірними своєму стилю беззатичниками дурноголовими і геростратами») Хрестатик, про загарбані енкаведистами країці квартири визволе-

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

ного Києва (за що їм навіть був змушений дорікнути Хрушчов), про «наркомів» — тодішній уряд України, які у щойно визволеному селі на Харківщині, поряд з місцями кривавих боїв, поряд з удовами і старицями, контуженими й пораненими, «ловили вудками рибу в Дінці, їли страви по «першій категорії», розповідали анекdoti i балакали годинами по державному апарату зі своїми уфімськими самоцимами про різні обивательські дурниці», — як не підтримати слова О. Гриценка, що писав з приводу републікації однієї з повістей М. Хвильового: «Чим раніше увійшли б до нашої громадської свідомості як текст, так і контекст «вимушено призабутих» творів, тим швидше й ґрунтовніше ми б змогли розібратися з деякими «проклятими спадщиноюми» («Іван Іванович»: текст і контекст». — «Вітчизна», № 2).

Але повернемося до сучасної прози. Тут маємо ряд обнаділивих прикмет. Насамперед, це поява молодої української прози. Ще в першому числі «Дніпра» дуже приємне враження залишила повість Сергія Степи «Острів посеред Дунаю». Сюжет її невибагливий, як у більшості Love stories: коротка зустріч в Угорщині двох туристів з України. Але написана повість вправною рукою (є тут щось від манери Е. Гемінгвея), сповнена смутку і світла, таємничої непроясненості стосунків... Друга дуже цікава річ — оповідання Юрія Андрухова з життя сучасної армії («Прapor», № 7). Є всі підстави сподіватися, що молода проза, котра починає «прориватися» на журнальні сторінки, представить нам теми й манери «від Петрушевської до Полякова» — а часом навіть винахідливіше й художніше за цих кумирів наших «нігілістів».

1989 рік приніс і один з ліпших українських романів останнього часу — «Листя землі» Володимира Дрозда («Вітчизна», № 4-5), написаний в оригінальному жанрі, що поєднав «сімейну хроніку», з «літописом» поліського села (автор називає його «книгою життя») від останніх десятиліть XIX-го до перших революційних подій ХХ-го століття. (Роман цікавий ще й тим, що в ньому використано поліську говірку: це надало мові особливої чарівної духмяності).

Без сумніву, варти уваги також посмертно опублікована повість Б. Харчука «Вишневі ночі» («Київ», № 1), котра намагається освітити тяжкі події післявоєнних

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

PHONE: 763-7333

літ у Західній Україні; повість Ю. Мушкетика «Літній лебідь на зимовому березі» в січневому числі «Вітчизни», яка побудована на паралельному повіствуванні про заслання і смерть в Ольвії римського поета Овідія, — та в сталінському концтаборі — українського поета, його перекладача. (В цьому образі, на наш погляд, вгадуються риси неокласика Миколи Зерова — але прозаїк недаремно назвав його просто **Поетом**: скільки таких, сам цвіт української літератури, української інтелігенції, був безжалісно винищений «на зимових берегах»...).

Як бачимо, прозаїків (поетів, до речі, теж) хвилює насамперед тема сталінського минулого. Є в цьому минулому рік, що навічно закарбувався в пам'яті українського народу — 1933-й... Відлуння жахливого голоду — в гарному оповіданні В. Захарченка «Десь там...» («Київ», № 4). Москвич Іван Іванович Залізничний (таке прізвище дали йому, малому, в дитинку), проїжджаючи поїздом через Україну, раптом упізнає в невеличкій станції забутий край свого дитинства, рішуче виходить, і... Далі треба читати. «Чого я встав тут з поїзда? — питав він себе. І зразу ж заходить з іншого боку: «Як же я жив усі ці роки **без цього?**»

Як жили без цієї пам'яті ми усі?

Ні, жили ми з пам'яттю! Як вражают опубліковані в «Жовтні», «Україні» свідчення очевидців голоду! Або спогади літньої вчительки А. Лисивець «Скажи про щасливе життя...» у травневому номері «Вітчизни» — нехитра і прониклива розповідь про пережиті десятирічною дівчинкою насильну колективізацію, смерть батьків, сестри і брата... «А за наслідками — геноцид», — так схарактеризує трагічне явище в житті нашого народу уже відомий нам В. Сікора («Україна», № 21).

Що ж стосується **причин** голоду, то, мабуть, найближче до цього питання підійшов у повісті «Облава» відомий білоруський письменник Василь Биков (український переклад; «Київ», № 8)...

І щоб завершити розмову про прозу, згадаємо ще твори, що за жанровими ознаками знаходяться на межі художньої літератури і літературознавства, — романи — есеї Р. Горака та Я. Гнатіва «Микола

Устиянович» («Жовтень, № 4-5) та Єжи Єнджеєвича «Українські ночі, або Родовід генія» український переклад; «Київ», № 1-5). В останньому чи не вперше людська постат і творчість Шевченка введені в коло проблем національно-визвольних рухів у Європі середини XIX століття. Зроблено це з високою ерудицією, художнім смаком і, головне, щирою залюбленістю польського автора в українського поета. Есеїстичного характеру також повість М. Олійника «Святий у лайкових рукавичках» («Вітчизна», № 3), що розповідає про життєві долі братів Лизогубів, Дмитра і Федора, один із яких став фінансистом народовольців, а інший в пізніші часи очолив уряд гетьмана Скоропадського. (Розповідь ведеться на тлі зруйнування місцевими властями пам'ятної історичної споруди — спадкового маєтку Лизогубів, в якому свого часу перебував Т. Шевченко).

Але коли історична проза і в часи застою викликала широкий інтерес, то зацікавленість історичними дослідженнями зросла на Україні саме тепер. Це не дивно, бо... зросла й кількість самих досліджень і історії України (вони вже не обертаються звинуваченнями в націоналізмі та інших «ізмах»), і, головне, якість — наукові розвідки звільняються від фальсифікацій, обмежень, недомовок.

Отож, «Дніпро» з № 7 розпочав цикл статей професора Київського університету В. Замлинського «Гетьмані України». На цю тему радимо прочитати і дві яскраві публікації в «Україні»: В. Марочкина «Гірка чаша Івана Мазепи» (№ 25) та Ю. Хорунжого «Ні з котрим государем» (№ 16), де автор звертається до договірних статей російських царів та українських гетьманів — простежуючи, як «майже за сімдесят літ Україна під егідою царата втратила свою незалежність — і фактично, і формально». Згадаємо також дослідження Ю. Мицика «Розвідники Богдана Хмельницького» («Прапор», № 5) та В. Сергійчука «Дипломатична служба Богдана Хмельницького», яке завершується у серпневому числі «Жовтня».

Із більшіх історичних часів викликає інтерес стаття І. Логвиненка «Авантюрист з неабіякою головою» («Україна», № 15) — про генерал-жорунжого петлюрівської армії Юрка Тютюнника, а також матеріали про трагічну долю знищеної Сталіном Комуністичної партії Західної України (КПЗУ) в журналі «Жовтень». Без сумніву, варти уваги і матеріали з колекції Івана Гончара, що регулярно з'являються в «Україні» (а на обкладинці № 4 тижневика ви побачите й самого подвижника та прочитаєте інтерв'ю з ним).

**

...«Мало кому спадало на думку, що художник далекий від пафосу праці й радості сильних рук. Не одразу звертаєш увагу на те, що косарі-військові не мають не лише відзнак, а й облич. Ці люди в галіфе й червоних майках планомірно, методично, в поті чола косять не просто сіно, а предивні квіти, цвіт... То нині без остріважа можемо замислитись: цвіт чого? Нації, культури, народу?...»

Так пише Олеся Авраменко про полотно «Косари» київського художника-шістдесятника Віктора Зарецького («Україна», № 17). Разом з колегами (в лютому у тижневику було надруковано нарис про івано-фран-

ківського художника Опанаса Заливаху, котрий підпав під брежnevські репресії), друзями, дружиною — художницею Аллою Горською (після її досі не розгаданої трагічної загибелі це — чи не перша згадка в офіційній пресі) В. Зарецький пройшов через провокації і санкції проти української інтелігенції сімдесятих років.

По-різному складалися долі «шістдесятників». Хтось покинув батьківщину, хтось духовно згас... Були й ті, хто гідно пройшов випробування — уже не сталінськими, а брежnevськими — тaborами... Так, на початку року з'явилися перші несміливі публікації Є. Сверстюка («Київ») та М. Осадчого («Жовтень»). Шкода тільки, що в обох випадках редакція ні словом не обмовилася про випалі з їхніх біографій (де? чому?) роки...

Втім, краще вже промовчати, аніж фальсифікувати саму суть громадської боротьби і творчості, як це зроблено у передмові до публікації віршів Василя Стуса в тижневику «Україна» (№ 23). Тут нас намагаються переконати, як би «каявся» Стус, якби дожив до «часів гласності» і був милостиво випущений на волю... О ні! «Караюсь, мучуся, але не каюсь» — певна, цими Шевченковими словами відповів би сам поет... Добірки В. Стуса у «Прапорі», «Україні», особливо «Жовтні» (де маємо вдумливу післямову Михайлини Коцюбинської) стали великою подією нашого духовного життя.

Здається, ще зовсім недавно ми насамперед розгортали журнали на сторінках із публіцистичними матеріалами. І хоча українська журналістика публіцистика значно «рідкозубіша», порівняно з московською не знайшли відображення, скажімо, перипетії виборчої кампанії, наприклад, у Житомирі, де журналістка А. Ярошинська здобула переконливу перемогу в боротьбі місцевого бюрократичного апарату з виборцями; ані мітинги у Києві, ані мітинги у Львові; ані гострі проблеми Народного Руху України за перебудову), та все ж дещо запам'яталося. Це «етюд» (авторська назва) Р. Полонського «Якщо у серці живе революція» («Прапор», № 1), стаття Р. Іваничука «Глас вотіючого?..» («Україна», № 8); бесіди з Г. Кочуром, В. Іконником, Н. Кузякіною (відповідно № 16, 17 та 35 цього тижневика); розмови з доктором філософських наук, одним із керівників Руху М. Поповичем («Київ», № 8) та членом-кореспондентом Академії наук України Д. Гродзинським («Україна», № 23); нарис Михайлини Коцюбинської про Надію Суровцеву («Україна», № 32-33); статті О. Гриценка «Одинадцять гріхів Михайла Волобуєва (№ 34 тижневика), М. Косіва «Борги перед народом» («Жовтень», № 6) та матеріали дискусії «Національне й інтернаціональне в житті та літературі» в журналі «Прапор». Ряд публікацій повертають нас до чорнобильської трагедії — вирізнимо тут «Чорнобиль, 26.04.86 — варіант ситуації» в № 23-24 «України».

Про декілька публікацій хочеться сказати осібно. Це твори авторів із середовища закордонних українських етнічних груп. Ми щасливі, що нарешті до рідної культури українці на Україні залучають і такого видатного майстра слова і пензля, як Святослав Гординський («Жовтень», № 2 та «Україна», № 16, де чудове есе про митця належить М. Неврому з Чехословаччини), і сина Олександра Олеся Ольжи-

ча, загиблого у фашистському концтаборі (розвідь про нього в № 29 «України» також належить М. Неврому), і Кирила Куцюка-Кочинського з Румунії («Україна», № 27), і професора зі США Богдана Рубчака (Жовтень», № 6), і єрея за походженням, українського неокласика за стилем, нинішнього жителя Ізраїля Мойсея Фішбейна («Україна», № 35)... Сподіваємося, що все частіше з'являтимуться і загалом матеріали про життя українців в діаспорі — як глибокі, серйозні, так і розважальні, подібно до пріємної звістки в № 30 «України» про Міс Америки-88, українку за походженням Кей Ляні Рафко.

На цій «легкій», «розважальній» нотці і закінчимо наш огляд, згадавши іще розмову з популярними львівськими бардами В. Морозовим та А. Панчишиним у другому числі «Києва» та розвідь про львівський театр-кабаре «Не журись!» («Україна», № 15). А ще — прочитайте вашим малюкам «Веселий букварик» Ганни Чубач («Дніпро», № 1), який, сподіваємося, вийде й окремою книжкою — в гарному оформленні і масовим тиражем, щоб вистачило усім українським дітям і на батьківщині, і поза нею...

ПАХОЩІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Поет Іван Киризюк народився 10.10.1949 року в селі Крив'ятичі біля Більська Підляського, в родині селянина. Закінчив середню технічну освіту. Працює як технік-будівник. Друкує свої вірші у часописі „Наше Слово“, яке виходить друком у Варшаві. Іван Киризюк власним накладом видав дві свої збірки поезій. Збірка „Пісні моєї сторони“, 1985 року видана на циклостилі має 34 сторінки, збірка „Моїй батьківщині“, кишенькового формату, має 32 сторінки, видана 1986 року. Більшість віршів написана підляською говіркою для місцевого вжитку, менша частина літературною українською мовою.

Найслабші вірші написані у формі частівок з трафаретною тематикою; найкращі — це особиста лірика, описи природи, філософічні роздуми і вірші на громадські теми.

У вірші „Звонить“ поет має поетичний, безпретенсійний, зрозумілий малюнок зими, який залишається в пам'яті, завдяки декільком поетичним знахідкам:

Виповзла з комина
Сива борода диму.
У небі
Моргають простуджені зірки.
На полиці пахне
Сушений липовий цвіт.
А торішні яблука
Дрімають у в'язці сіна.
Делікатно падає сніжний пух,
Коб не збудити сну,
Тільки зима
Дзвонить ледяними підківками.

Вірші Івана Киризюка безпосередні, щирі, повні теплоти, тісно пов'язані із його власним світом, йо-

АНДРІЙ ЛАТИШКО

ДОПОМОЖЕ КУПИТИ
або ПРОДАТИ

апартаменти, будинки,
бізнеси, котеджі і фарми

Прошу телефонувати:

236-2666 — бюро
620-4953 — дім

CHOLKAN CORPORATION • REALTOR
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B

Naturopathic Clinic

Д-р Галина СРОЧИНСЬКА, М.Д., Н.Д.
Д-р Лідія ДОБОШ, М.Д., Н.Д.

(ЗІЛЛЯ, ГОМЕОПАТИЯ, ДІЄТА,
АКЮПАНЧЮР, ГІДРОТЕРАПІЯ,
ФІЗІОТЕРАПІЯ)

ЛІКУВАННЯ:

алергій, артриту, ревматизму, простуди, болів голови, мігрени, виразок шлунка, нестравності, надмірної ваги, паразитів системи травлення, болів спини, хвороб шкіри (екземи), жиляків, налогу курення, профілактика збереження доброго здоров'я.

1595 Bloor St. West, Subway: DUNDAS WEST,
Toronto, Ont., M6P 1A6 Тел.: 534-0050

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІВ

та інші печива випікає
Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також ріжні українські
страви у нашій каварні
відкрито 7 днів у тижні!

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235

го оточенням, його переживаннями і спостереженнями. Ці вірші прозорі своїм змістом і навчають любити світ, людей, природу і Бога.

Поет утотожнює самоусвідомлення і вияв само-
бутності із сенсом життя. Роздум „Бути собою“
він закінчує такими вагомими словами:

Бути собою,
Це значить боронити
Сенсу життя,
А коли ні —
 ждати
 аж забракне слів —
 щоб
 щезнути.

У вірші „Слово“ поет стверджує потребу само-
усвідомлення, без якої життя поступово вигасає.
Хоч вірш без поетичних образів, але в ньому жевріє
лю보v до свого краю, жевріє туга за втраченою
величчю і відчувається тривога за майбутнє. Поет
закінчує свій вірш палким бажанням принести про-
зріння своєму народові:

Оу, як хотів би
Воскресити
У нас всіх —
Ту непорочну
Слов'янську щирість,
Котра нераз сохла
У з'їдливих тисках ярма.

Його турбує те, що залишиться в історії після
нас. У кінці вірша „Що зостанеться“ читаємо сло-
ва, над якими варто призадуматись:

Проминули століття,
Як минається час.
По предках остались
Свідки кургани,
А що ж останеться по нас?

У вірші „Гасне літо“ поет змальовує прихід осени:

Гасне літо
 в листях деревини,
Гасне літо
 в подихах вітру.
Щораз більше сірі полонини,
Птахи відлітають із садів.
Густий дощ співає пісню.

Яшірки в діри поховались.
Гриби виглядають з листя.
Вже іде холодна осінь,
Настає бурхлива пора.
Бачив, як несли до хати кросна
Ткати знов по вечорах.

Малюнок сучасної Лемківщини без прикрас від-
творено у вірші „Відпливли“:

Холодні
Височезні камінні стіни
Ховають в собі
Староруські розписи.
У спорохнявлих рамках
Стоять лемківські святі.
Нема кому іх напоїти
Співом церковного хору.
Тільки на бані,
Як на цибулі,
Сяде часом старий пугач
І загуде...
Як дяк ударить в дзвони,
Скликаючи вірних
Щоб віддати честь
Силам всевишнім
І славним предкам,
Що відпливли.

Вірш „Не покину“ починається малюнком поля,
про яке поет говорить із великою любов'ю, мов
про живу, рідну істоту:

Тільки що зоране
Поле теплої землиці —
То мій батько.
А зерня
Золотої пшениці —
То моя мати.

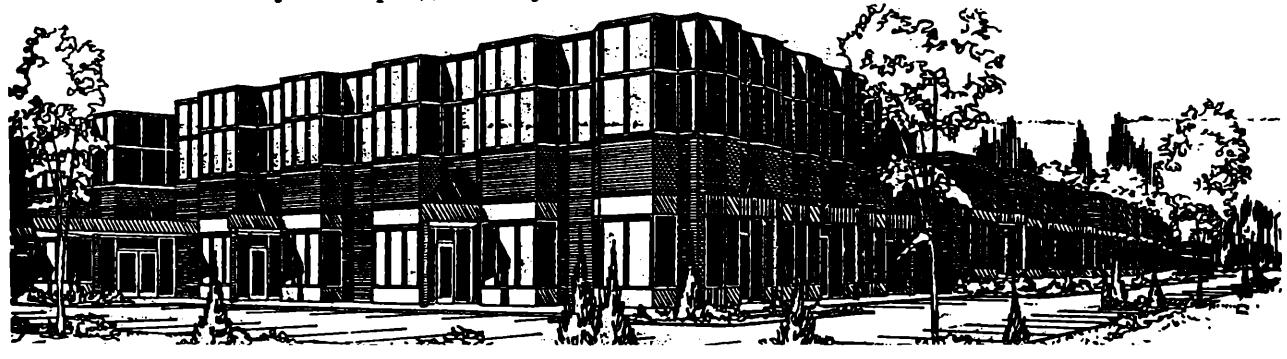
На думку поета, бути справжньою людиною із
чистою совістю — найважливіше, бо кожному при-
йдеться стати перед вічністю.

У вірші „Доля“, поет прирівнює душу народу до
ниви і до ікони:

“PROMBANK” INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

Душа народу моого —
Це весняна нива
Зорана,
Засіяна,
Заскороджена бороною історії...
Мова народу моого —
Буханка хліба...
Зросла серед поля
У спілій пшениці.
У мозолях пекучих.
Доля народу моого —
Ікона
З лагідною усмішкою
У почорнілих рамках.

Цікавий вірш „ЮР“ у якому віддзеркалено збереження наших звичаїв. Ось початок цього вірша:

Юр —
Руси патрон
Викопав нам колодязь —
З піснями-веснянками.
Приходіть: хлюпнем
На добрє зачаття.

Крім віршів фольклорного типу, особистої лірики у І. Киризюка є вірші глибокого громадського і виховногозвучання. Є вірші пісенного ритмічного характеру, але більшість віршів написані без дотримання рим і ритміки. В його віршах трапляються цікаві вислови і свіжі поетичні образи. Наприклад: „Мамо дорогая, коли б я міг бачити світ твоїми очима“. „Час буде греблю із човнів відходу“. „Щоб барви сті вишиванки стали сестрами світанків“, „Пливів поранок у церковнім дзвоні“, „...з почорнілих візантійських ікон спливає спокій“. „Тепле сонце котиться, як буханка, вийнята з печі“. „Голубе небо визволило надії“ і інші. Творчість поета І. Киризюка, співця Підляшша є в процесі кристалізації. Петро Ротач писав так про вірші І. Киризюка: „Мені імпонує вірш Киризюка — короткий, але динамічний, насичений образами, думками, налятий свіжістю красок. Достойнство справжнього поета — стояти біля фольклорних криниць, пити з них і оберігати їх“.

Віра Ворскло

НОВИЙ ПІДРУЧНИК БАНДУРИ

Канадський інститут українських студій з приємністю повідомляє про видання книги «A Kobzar Handbook» (Кобзарський підручник) Зіновія Штокалка. Це — переклад англійською мовою капітального твору, в якому автор представляє усі можливі сторони бандури!

Зіновій Штокалко (1920-1968) був лікарем за фахом, займався літературою, але найбільшісяся здобув як віртуоз бандурист, що дуже цікаво й наскрізь оригінально виконував думи. Переклад з примітками виготовив Андрій Горнякевич, доцент слов'янських мов Альбертського університету, також бандурист і колишній учень автора.

Книга має 376 сторінок, і її можна набути за 24.95 дол. в Canadian Institute of Ukrainian Studies
352 Athabasca Hall, University of Alberta
Edmonton, Alberta
Canada T6G 2E8

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.

TORONTO, ONT., M6S 1P4

Телефон: 766-4511

ГОВОРІМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

2295 Bloor St. W

1094 St. Clair Ave W.

1304 King St. W.

Toronto, Ont.

**arka
shoes**

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками
та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES
ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TORONTO, ONT. M6S 1N4 TONY HRUE (416) 763-1851

M - C DAIRY

• ЙОГУРТ

212 Mavety Street

• ГУСЛЯНКА

TORONTO, ONTARIO

• БІЛІЙ СИР

Tel: 766-6711

• СМЕТАНА

**У С Е С МАЧ Н Е,
Д О Б Р О Я К И С Н Е!**

ДВА ТЕКСТИ ПОЕМИ «СКЕЛЬКА»

Років двадцять тому Євдокія Тимофіївна Міщенко, дружина лікаря-психіатра з Харкова, віддала мені на збереження саморобну книжечку розміру половини стандартного аркуша, прошиту ниткою, захищена, сірою обкладинкою шкільного зошита. На неї склалася друга, а подекуди може й третя копія (не всі сторінки виглядають однаково) машинописного тексту, відбитого на тонкому папері через копірку. Це — віршований роман Івана Багряного «Скелька». На титульному листі праворуч, між прізвищем автора і назвою твору автограф: В.Ш. пані Міщенко з глибокою вдячністю за материнську опіку віддаю для того цей дарунок — цей рукопис. З.XII.48 — Багряний».

Романові передує короткий прозовий вступ — «Замість передмови до другого видання», — підписаний ініціалами С.К. У листі з 28 квітня 1986 р. до Ніни Булавицької Дмитро Нитченко пригадав, що Багряний інколи вживав псевдоніма С. Коцур. Отож можна припустити, що вступ написав сам автор. Якщо Багряний збирався перевидати «Скельку» типографським способом, то щось йому перешкодило, «друге видання» лишилося в машинописі. С.К. говорить, що текст роману скопійовано з видання «Книгоспілки» 1930 року, та що автор відновив «кілька перековерканих або вилучених зовсім цензурою рядків». Тепер, коли австралійське видання «Скельки» 1984 р. точно повторило книгоспілчанський текст, можна бачити, що і як виправив автор. Для зручності назовемо текст 1930 року **першим**, а машинописний текст 40-их років **другим**.

Відразу впадає в очі, що другий текст має винесений на окрему сторінку епіграф: п'ять рядків з Шевченкової поеми «Іван Гус», або «Єретик» — Кругом неправда і неволя, Народ замучений мовчить, А на апостольськім престолі Чернець годований сидить, Людською кровію торгує... Рядки, правдоподібно, взято з пам'яти, бо цитата не зовсім точна: Шевченко заміст «торгує» вжив яскравішого слова — «шинкує». У другому тексті є віршована «Передмова», що її з первого видання цензура вилучила. Можливо, що епіграф спіткало те саме, хоч Багряний міг його долучити й пізніше. В одинадцяти місцях другого тексту додано рядки. Часом один, часом кілька, а раз кільканадцять, всього — 31.

Випадків, коли перший і другий текст не співпадають, нараховуємо 71. Не виключено, що їх більше: звіряючи довгий текст, легко щось переочити. Зауважене розпадається на кілька груп. Чотири випадки очевидно пов'язані з цензурою. Для прикладу, на сторінці 7 австралійського видання розділ після чорної крапки і до рядка Упершивь банями і т. д. мав би читатися:

*Є місце в Скельці
Голе, як спина,* —

*Тепер на нім логобва місять свині,
Ну а колись: — була мара страшна, —
Колись там, Бога обдутивши, Сатана
На спілку з москалями мав свою «святиню», —
Фортепію фарисеїв, нищоти базар,
Вертеп блюзірства,
Пекла чорний кратер...
На зло Всешишньому, і матерям на глум,
Ім'я тут Боже всує повернув
І насміявсь з Пречистої*

Великий Провокатор.

*Є місце в Скельці — жалем поросло,
Розпукою взялось, заскіло болем лютим.
Колись там диво сяло і цвіло,
Гей материнськими сльозами підплывло
І Бога заступило*

черевом Малюти.

З першого видання наведений уривок, без сумніву, викреслила цензура. В другому місці теж, здається, на догоду цензорові «образ святий» замінено «образом старим», а імення Христос нейтральнішим словом — хрест.

Решта виправлень — звичайна авторська коректа, переважно, вдала. Багряний вирівнює кульгавий ритм, підшукує виразніше слово, стислішу або емоційнішу форму вислову. Деякі перифрази зумовлені римуванням. Інколи розбіжність текстів спричиняють кляті друкарські жучки (гордо замість горно, кортить замість корпить), що потрапили на сторінки або ще у виданні «Книгоспілки» і лишилися непомічені, або пролізли вже у видання 1984 р., що наново набиралося. На карб австралійському коректорові слід покласти і ті численні, на жаль, випадки, коли з рядків повипадали слова, а з вірша цілі рядки...

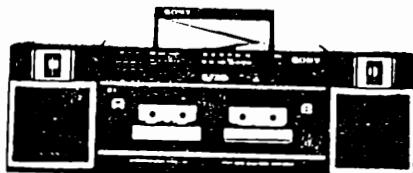
І останнє. В обох текстах автор застосовує розбивку, як засіб підкреслити вагу певного слова. Є близько двадцяти місць, де розбивка зроблена по-різному.

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ ДО ДРУГОГО ВИДАННЯ

Рoman цей вийшов вперше в 1930 році в тодішній столиці України — Харкові, накладом видавництва «КНИГОСПІЛКА».

Авторові обійшлась ця книга в довгі роки тюрми і концтаборів, а редакторам — І. Лакізі та Олек-сі Сіларенкові — далебі коштувала їхньої кар'єри. Про суть її найліпше сказано самою ж марксівською критикою, а саме — в журналі «КРИТИКА» за 1931 р. ч. 10, в великій погромній статті під наголовком: «КУРКУЛЬСЬКИМ ШЛЯХОМ — про творчість Б. Багряного», підписаній критиком С. Правдюком, а також в рецензії зам. культпропа Ц.К. КП(б)У — І. Барана.

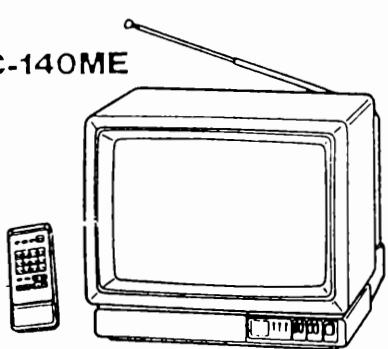
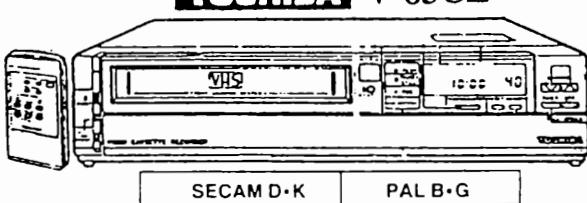
...«Тут (тобто в романі «СКЕЛЬКА») все скеровано проти російської церкви на Україні та проти колонізації України російським царатом. Але не в

SONA**HI FI****УСЕ НА УКРАЇНУ****SHARP WQ-T221Z****SONY CFS-W365**

Великий вибір відеомагнітофонів (VCR), телевізорів, стереосистем, багатохвилевих радіоприймачів (з діапазонами довгих, середніх і коротких хвиль ФМ і АМ), стереомагнітофонів і іншої звуко- і відеоапаратури.

JVC

C-140ME

TOSHIBA V-83CZ**HITACHI**
VM-600E

НАПРУГА 110-220 вольт
ЧАСТОТА 50-60 герц.

ТЕЛЕВІЗІЙНА АПАРАТУРА
ВПОВНІ ВІДПОВІДАЄ ПРИЙНЯТИЙ НА
УКРАЇНІ СИСТЕМІ SECAM

NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN

Всі товари — продукції відомих світових фірм — SONY, JVC, AKAI,
AIWA, NATIONAL, PANASONIC, SHARP, HITACHI, TOSHIBA,
SANYO, SANSUI і PHILIPS

МИ ПРИСТОСОВУЄМО СОВЕТСЬКІ ВІДЕОКАСЕТИ НА КАНАДСЬКУ СИСТЕМУ**SONA****HI FI**

332 YONGE STREET
(North of Eaton Centre)
TORONTO, ONT.
(416) 591-6616

232 RIDEAU STREET,
OTTAWA, ONT.
(613) 238-7090

цім лежить центр ваги та політична спрямованість цього твору. Він лежить де інде і сягаєдалеко далі...

Автор — знаний своїм езопівським стилем і тут вірний собі — цілком прозоро і єхидно включає раз-по-раз свою історичну тему в сьогоднішню дійсність окремими натяками а то й прямо, вроді:...

«Для них (для селян тобто)
немов на сміх,
Спокон віків, запряжених в ярмі,
Біда біду бідою поганяє...
Отак як бачите!...»

Сказавши «отак як бачите», автор ставить крапки і враз, ні сіло-ні впало, переходить на ма-хорку, Для чого?! Щоб не сказати зайвого»... Ясно. Авторові потрібен був історичний сюжет лише для того, що спустити перпендикуляр з минулого на площину сучасності ... Коротше — книга є не більше (не менше) як апологією куркульських устрімлень закликом до селянства, мобілізуючи його проти радянської дійсності, проти радянського ладу, проти нового, мовляв, поневолення і закріпачення... Приміром таке:

«...Цвіте надія в хатах і в гаях
І легша праця рабська та щоденна
Благословенна молодість Твоя!
І віра
в новий день благословенна!»

Що то за «рабська праця» і що то за «надія»?! що то за «новий день»?! І куди стріляє автор тут, як і в низці подібних місць?...

Та й що можна було сподіватися від цього оскаженілого куркульського ідеолога...»

«КРИТИКА» ч. 10 за 1931 рік. Харків

Або:

...«Ця, на жаль досконала формально і під мистецьким оглядом, річ криє в собі величезну небезпеку, як снаряд (стрільно, С. К.) направлений проти існуючого ладу... Мистецьки але прозоро завуальована суть її є контрреволюційна... Історія спроектована тут на сучасність... Вольовий її герой з його запальними промовами, — що це є як не сучасний куркульський агітатор типу «Аглаї» Хвильового, тільки задекорований під історію... Особливо призначення цього роману ясне після тих місць, де автор ставить сміливі акценти на історичній паралельності між давноминулим і теперішнім....»

З рецензії I. Барана, зам. культуропа ЦК КП(б)У, 1930 рік, Харків

Вважаємо, що цього цілком вистачає, щоб обійтися зараз без спеціальної передмови. Слід лише згадати, що книга ця має надзвичайну свою власну біографію, яку, сподіваємося, автор може колись напише. Та її біографія зв'язана з іменами низки літературних, театральних та політичних діячів тодішньої советської України.

В біографії самого автора, що написав її мавши 20 років, вона відіграла трагічну роль, хоч сам ав-

тор не дивиться на це як на трагедію — на ті всі за стосовані до нього заходи, — а як на логічний і за кономірний вислід нерівного змагу.

Бувши сконфіскована після арешту автора знята з бібліотек та читалень, книга та вціліла хіба лише в небагатьох примірниках.

Цей відбиток зроблено з примірника, збережено і завезеного аж сюди п. Н. Д., що з особистою симпатією до цього твору, зберіг його через роки та й через ті труднощі і перипетії емігрантського життя, за що заслуговує на вдячність не тільки самого автора.

До цього нового видання додано «Передмову» вилучену в свій час цензурою (головлітом), а також зроблено самим автором реставрацію кількох перековерканих або вилучених зовсім цензурою рядків.

Вважаємо, що сьогодні цей твір мусить мати особливу актуальність і значіння в зв'язку з подіями там, в Україні, а особливо в зв'язку з наступом реакційної російської церкви, що, бувши віддавна політичним знаряддям московської агресії, нині намагається знову повернути собі своє панівне становище на Україні, як знаряддя духовного, а відтак національного та соціально-політичного поневолення і закріпачення українського народу, знаряддя остаточної його національної нівелляції.

С. К.

Іван БАГРЯНИЙ

ПЕРЕДМОВА

1.

Народе мій, нездужий краю мій!
Коли позбудешся тавра століть неволі??!

Я чую спів...

Я чую гімн рабів...

Я чую як під гамір тисяч молотків
У риштованні весь спинаєшся до сонця.

До сонця! Д'горі!! Д'горі, краю мій!!! —

Давно ударили фанфари перемоги, —

То вийшли ми з ночей, то вийшли ми з зими,

Тепер рости б нам! Клекотать! Греміть!!

Без нагаїв, без «хама» й без острогу.

В чаду і гаморі я чую скрип і рев,

Я чую стогін ранньою зорею, —

То гей з потугами, руйнуючи старе,

Наш корабель крутій зворот бере

I мерехтять під сонцем реї.

Під сонцем реї!.. Галас. Грім і бій... —

Гремлять нам молоти — фанфари перемоги.

Нам не просить, нам не молить ні в кого, —

Тримайсь!..

Тягни!..

Не оступайсь, на Бога!..

До сонця! Д'горі! Д'горі, краю мій!

Таврований...

Обскубаний...

Обдертий...

- Спальні
- Ідалльні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. **624-4411**

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

2.

В чаду століть згубили ми -о-гей! —
Згубили ми несказано, без ліку.
Від того в нас не всіх ясне лице,
Від того ми ще й нині, той чи цей,
Ще й нині ми
напів каліки.
I тяжко так. I хочеться кричати!
Кричати...Шукати болеві причини.
Комусь за нього карк переломати,
Розчавити, знайти...Але дарма...
I ми пнемось, пнемось з волячими очима
Туди! —
Вперед, де «скарг ні мук нема».
I часто десь кидаємо прокльон,
Прибиті злиднями, притомлені, голодні...
Кому прокльон?!
...Давно...Неначе сон
Встає переді мною скрізь сьогодні...
І бачу я печаль серед потуг народніх.
Ганебний сон!
Йому, йому прокльон!
Де не ступну — могили і хрести.
Де не піду — руїни і могили...
Прости мені за скорб, прости, —
Із цеї скорби патосу б рости,
Із неї — виростати силі!
Хай не повернеться засуджене повік,
Хай не відновиться закопане, зарите, —
Нездужі ми в своїй землі новій
I дужі ми, що той маразм на гній
Обернемо!
як обернули в пил хомут розбитий.

3.

Уранці. Ввечорі. Щоночі й кожен день
Тобі, мій велетню, брудний і непоборний!
Мої думки і біль,
мої вогні і жаль,
Що десь, як шашіль, роз'їда іржа —

Стара іржа — твій профіль чорний.
Коли позбудемось? Коли зітрем тавро?
Коли і ми сягнемо до вершин?! —
Щоб виміряти свій у світі крок
Кілометром,

а не старим аршином.

Це не печаль, далебі і не зойк,
Це не благання і не крик розпуки,
О, ні, — то поклик! Поклик до висот!
To є жадання на шалений лет,
Щоб в нову еру нам
влетіли з гуком.

Це не печаль,
не зойк...

I в цих словах без вигадки і гри,
Не для зневіри й молитов мінорних, —
Боліючи за неміч, за гилу потворну,
Не в віправдання, а на суд згори,
Я хочу десь з недавньої пори
Перегорнуть
сторінку
чорну,

Одну із безлічі...Одну із моря зла...
To дивовижні, то не чувані діла!

Ta не дивуйсь ніхто, тямкуй лиши що і як.
Гей і було, немов туман осінній!..
Ось там воно! Звідтіль гила і зло!
I хоч мовляв, до нині то було,
Але під сонцем

Все можливе і від нині!..

I хочу я на гробовищі днів,
бодай для того, щоб хоч знали діти,
перегорнуть сторінку пережиту
В науку, на судовисько і гнів.

Xай не повернеться! Нехай ніхто в вогні
Не загнузда хоч їх

ніколи в світі.

1928 р. с. Скелька.

ЖІНОЧЕ ЙМЕНУВАННЯ — НЕ ТІЛЬКИ МОВНА ДІЛЯНКА

Жіночий Рух 60-70-тих років аналізував місце жінки в існуючій системі вартостей, стверджуючи, що воно не є позначене ні рівністю, ні рівноправністю. Воно є другорядним у всіх сферах нашого існування: політичного, релігійного, економічного, соціального, психологічного і будь-якого іншого. Всюди панівним є за-здалегідь визначений підхід до жінки, що накладає на неї рамці від немовлятка: для її вигляду, поведінки, осягів та стремлінь. Так творився жіночий модель-стереотип у замкненій домашності чи в ширшому за-робітчанському вимірі. Жіночий Рух пробував з'ясу-ванням дійсного стану осягнути значні персональні та соціальні зміни.

У березневих «Нових Днях» 1989 року була пору-шенна тема нового способу — на тлі нашого англо-американського побуту — йменування, що змінює норми української мови, тобто подавання прізвища жінки. Справа тут в достосованню української мови до законів англійської. Англійська мова не визначує у прикметниках закінчувань на він-вона-воно. У ви-сліді, в прізвищах українських відбувається процес підтягнення жіночого прізвища під чоловіче. Тому, як подав у прикладах автор статті «Чому?» Ю. Мовчан — з нашої Лідії Бачинської стає пані Бачинський. Це рівночасно ділянка подекуди комічна й то в некористь жінки.

Другий такий комізм — коли одержати листа з аку-ратним американсько-канадським узором адресування, а в ньому зовсім занульоване ім'я жінки, бо під-тягнене під домінацію її мужа. Тому то, коли є доб-родій Богдан, то його добродійка Ярослава зовсім зникає, а появляється на конверті Mrs. Bohdan?

Тут з мовної проблематики переходимо в широко-закроєну соціальну, — місце жінки в сучасній системі вартостей, тобто тій, яка почалася 4 тисячі літ тому на зміну системі матріярхальній і є патріярхальною. В неї вмонтована також і ділянка титулярна, яка визна-чаючи соціальне місце, діє своїми внутрішніми та зов-нішніми законами. Тому поняття мужчини подане у короткому і зв'язковому «пан» Mr. незалежно від того чи він жонатий, чи «кавалір». (Але ж в українській мові вживается ще й «панич» — Ред.) Зате жінку розбиваємо на дві категорії, так би мовити, загляда-ючи її під спідницю, бо оприділюємо її до «пані», або «панни», Mrs-Miss, що подає точне означення стану її тіла медично та стану соціального: заміжня чи перед заміжжям.

В українській мові було ще додаткове підтягнення, включення заміжніх жінок під означення «ова», тобто приналежності до «нього»: Мельничукова, Олійнико-ва, Захарченкова. Та ще титульована жінка ставала: докторовою, інженеровою, директоровою тощо, і оте «ова» надавав їй працівний статус її чоловіка та вказував на якому вона, завдяки йому, щаблі соціальному. А для панни припадало закінчування прізвища під «івна», тобто Мельничуківна, Захарченківна тощо. Та був час коли й сини мали своє родинне місце, що проявлялося тенденцією окреслювати «енками»,

тобто: Мельничук-Мельниченко. Однаке те цікаве практикування розсунулося, зникло з побуту.

Головним став розподіл на упрощеного пан, та на приціл медичного та соціального статусу в означуван-ні: пані й панна. Окрім того, приналежність жінки прізвищем до мужа — давно усталений у патріярхаль-ній системі, закон. Також у звичаях шлюбних, на-скільки різними вони на нашій Землі не були б — всюди в основі це є акт передавання жінки від батька до нового прізвища мужа. Акт передавання в англо-саксонському звичаю аж настільки маркантий, що батько веде під руку дочку до вівтаря, де чекає її «він» і передає її йому. Як предмет...

В українському звичаю до такого не дійшло. Ма-бути тільки тому, що первісно був надто сильним три-пільський матріярхальний улад. У шлюбній церемонії, що передавалася довжелезним ланцюгом поколін-нь, саме відтворювалась драма, боротьба двох си-стем та остаточна перемога патріярхальної, що вті-лене у весільнім ритуалі наших найбільше вкорінених сільських традиціях, у дивовижних церемоніальних піснях та малозрозумілих заклинаннях. (Див. Докія Гуменна, «Минуле пливє в прийдешнє»)

Хоч шлюби всюди на нашій Землі-планеті різні зви-чаями, одягами, ритуалами — соціально і психоло-гічно в них не утврджується акт зрівнання двоє лю-дей, а встановляється другорядність жінки. Шлюб є актом переходу жінки у «його» домінію прийняттям його прізвища, яке усталеним релігійним, соціальним та цивільним законом переходить і на дітей. Так виз-начується порядок вартостей.

В українському християнському ритуалі навіть за-лишена присяга сексуального послуху чоловікові, чого немає навпаки... На жаль, навіть не чути, щоб ця справа була бодай обговорювана на наших церков-них синодах, порушувана в сuto церковній чи хочби у загальній пресі. Адже те дискримінуюче жінку прися-гання, вже є вилучене, не вживане у шлюбах англо-мовних, протестанських.

Назагал Жіночий Рух осягнув деякі зміни, зробив еластичним, бодай можливим до персонального ви-бору акт шлюбу чи його ритуал, а навіть спільне життя без традиційного шлюбу увійшло в силу ци-вільного закону. А діти з таких подруж — мають прізвища по індивідуальному рішенням батьків. Жінки часто залишають своє прізвище незмінним. Головна також зміна прийшла в наставлennі до неодруженіх жінок, вони нині є шановані як «самітні» і то з влас-ного вибору, чого не було, коли таких підтягано під згрідливе поняття «старої панні».

Жіночий Рух дав також пропозицію оминути соці-яльний статус, та медичний стан жінки у титулуван-ні, отже і в адресуванні, щоб він був без розподілу на Mrs-Miss, (наші пані та панна). Тут прямим відпо-відником для уживаного чоловічого та зовсім пра-вильного поняття «Mr» — мало б бути таке ж «Ms», тобто жінка без розподілу на заміжня чи панна. Зву-чання новотвору є «Miz» і він тепер поширенний в англоамериканському та європейському світі. Однаке Жіночий Рух не був підхоплений у повній своїй потен-ції. Він не добився до основних змін в тих персональ-них та соціальних розгалуженнях, що могли б змінити світ до кращого, до кориснішого. Хоча б уосіблен-ням, індивідуалізацією людини, однаково мужчини та

жінки, що вело б до найповноцінішого кожному з них росту та до переоцінок тих вартостей, що гальмуєть повне огуманення світу.

Тож і досі не усталено офіційним актом бодай оте пропоноване «Ms» — для видимого процесу зрівнювання бодай у титулуванню жінки й мужчини. А воно було б еквівалентом соціального і персонального статусу у мовному звучанню. Проте оте «Ms» свідоме свого права, своєї рації таки поширюється і виконує свою позитивну, психологічну функцію в титулярній практиці англійською мовою. Виклик бо зроблено.

В українській мові ще в 70 роках навіть стаття на таку тему не була бажаною, точніше: була відкинена... А нині, 1989 рік, включаючися у тему українських жіночих прізвищ та їх мовної маскулінізації, у повнім погодженню з автором, дозволю собі піти крок далі і запропонувати: пошуку для мовного відповідника нашому «пан», що однаковий жонатому, чи ні, отже не означає ні медичного ні соціального статусу мужчини.

Таким еквівалентом нашого жіночого титулування, замість «пані» та «панна» — може бути гарне українське слово «ПАНЯ», що є поняттям аристократичним, але також подекуди і негативним там, де історично не були зрівняні соціальні кляси.

Можемо також шукати новотворів. І тут чи не повноцінним було б нове звучання, просте також шукати новотворів. І тут чи не повноцінним було б нове звучання, просте й нескладне «ПАНЯ». Воно виключало б дючі у нас «пані» та «панна», тепер віджилі, бо сегрегуючі жінку означення.

Зробімо отже маленький крок вперед у визначуванні людських вартостей мовно та соціально.

ЧАРІВНІ РУКИ ДЖУНИ

Таку назуву мав вечір-зустріч з відомою представницею нетрадиційних методів лікування Джунуо Давітасівлі в Москві. Для багатьох приємним сюрпризом стало те, що чарівні руки, виявляється, не тільки у Джуні. Вона говорить, що практично кожен володіє здатністю благотворного впливу на організм іншої людини, треба лише правильно застосувати нехітре прийоми безконтактного масажу. З цією методикою і знайомить Джуну тих, хто приходить на її вечори.

ЗУСТРІЧ ІЗ МИКОЛОЮ ВІНГРАНОВСЬКИМ

Недавно відбулася зустріч української громади в Монреалі з відомим українським поетом — Миколою Вінграновським, який прибув до Канади на Конгрес Міжнародного Клубу Пен. Зустріч відбулася за ініціативою пані О. Чехут у приміщенні Української Резиденції для людей похилого віку.

Літературний вечір відкрила пані О. Чехут, а монреальська письменниця Франя Пономаренко розповіла присутнім про літературний рух шестидесятників у якому Вінграновський виконував визначну роль. Пані Пономаренко також згадала про кінематографічну працю Вінграновського і зазначила, що в фільмі «Повість полум'яних літ» авторства О. Довженка, поет не тільки був режисером фільму, але й виконував головну роль.

Читання своїх творів поет розпочав віршем, присвяченим Києву із зібранки «Сто поезій», яка вийшла в Києві 1967 року:

На срібнім березі Дніпра,
Слов'янська золота столице,
Світанку мови і добра,
Вікно у світ стоек і столице,

Всі сто століть у скруті і жалі
Під небозіздям зголеної днини
Ти водиш серцем нашим мужні кораблі
З вітрилами на щоглі України.

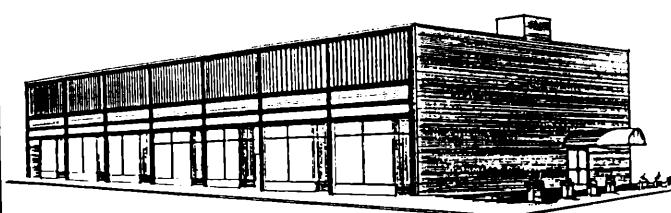
Духовна міро нації Дніпра,
Високий воїне з мозольними руками,
Ta смерть стара, неправда та стара,
Що тихомудро жерла нас віками, —

Проклята, проклята, погибне хай, згорить!
Ми люди, ми не блазні, не лакузи.
I вільний дух, i вільних дум союзи,
I вільний світ у нашу кров кричить.

З цієї ж таки зібранки прочитав також вірш «І є народ», який вперше видрукував П. Загребельний, тогочасний редактор «Літературної газети» (яка тепер відома під назвою «Літературної України»). За те, що надрукував цей вірш та вірші інших шестидесятників у Загребельного і в поетів були велики неприємності...

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел. (416) 766-6802

Адреса: 2118-A BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образтворчу Галерею-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від понеділка до суботи (за винятком середи) від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

**СТУДІЇ ДО ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛІЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
В НІМЕЧЧИНІ**

Читав свої твори Вінграновський з пам'яти й переплітував читання різними споминами. Згадував про те, як то колись він жив в одній кімнатці з Василем Симоненком, про обставини в яких тоді писали вони свої вірші. Особливо барвисто розповідав про те, як він написав вірш «Скіфська колискова».

Було це десь 1971 року, коли відомий український археолог Борис Мозолевський почав розкопувати Товсту могилу біля Орджонікідзе в Україні. Передчуваючи, що в могилі може критися великий скарб, Мозолевський по-кликає Вінграновського з Києва щоб той сфільмував відкриття могили. Коли Вінграновський почав оповідати про те, що побачив у тій могилі, то слухачам здавалося, що вони також спускаються вниз по драбині й оглядають небачені дива крізь поетову кіно-камеру... Тому, що біля могили тоді не було жодної охорони, Вінграновський з Мозолевським вирішили очувати біля царівни. І так, на дні скіфської могили, при світлі шахтарської лямпочки, Вінграновський написав свій вірш.

Крім лірики поет ішо читав вірші, які написав для дітей молодшого шкільного віку.

Читав ішо кілька віршів із своєї нової збірки любовної лірики, яка вийде з початком наступного року під назвою «Цю жінку я люблю».

Дальша програма вечора була присв'ячена розповіді про Конгрес Міжнародного Клубу Пен, який відбувся в Торонто та в Монреалі у вересні цього року. Слід згадати, що досі не було українського відділу Клубу Пен. Тому 28 вересня, Микола Вінграновський, в імені всіх українських письменників України і тих, що живуть в діаспорі, склав заяву перед президією конгресу про прийняття Українського Клубу Пен у Міжнародний Пен. Цю заяву, яку учасники конгресу приняли одноголосно, поет прочитав присутнім на літературному вечорі в Монреалі.

Після цього, поет говорив про сучасне становище в Україні: про забруднення навколошнього середовища та про занепад української мови. На його думку, тривала розв'язка екологічного та мовного питання є необхідною для дальнього розвитку українського народу. Він уважає, що Народний Рух мусить укріпити свої позиції в обороні української мови, бо «відступати нікуди». Далі поет сказав: «якщо ми дозволимо українській мові загинути, то нам прощення не буде».

Олександра Гаврилюк

БОЛЯТЬ ЗУБИ В ЖУРНАЛІСТІВ

Майже три мільярди франків на рік — таку астрономічну суму сплачують французи 33 тисячам стоматологів, які практикують у країні. Нещодавно у Франції проведено незвичайне дослідження на тему: хто найчастіше звертається до зубних лікарів? З'ясувалося, що завсідниками стоматологічних кабінетів переважно бувають представники так званих «вільних професій» — журналісти, художники, артисти. Дослідження виявило, що від зубних хвороб найменше страждають робітники й селяни.

—
**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-
ЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НІХ
ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!**

Це наголовок праці о. д-ра Петра Романишина, що її видала УВАН в Канаді в 1988 р.

В своїй 212-сторінковій студії автор обговорив низку питань, пов'язаних з духовною обслуговою українських робітників в Німеччині перед Першою світовою війною, між двома світовими війнами, як також і передусім в часі Другої світової війни. Okремі сторінки відвідить він праці Апостольського візитатора й адміністратора в Німеччині о. д-рові Петрові Вергунові, який по війні ділив долю й недолю всієї єпархії Української Католицької Церкви. Помер на Сибірі 7.2.1957 р.

Цінність праці полягає також в тому, що автор подбав, щоб у документальній частині появилися не тільки оригінальні документи грамот Апостольської столиці, але також послання Апостольського візитатора «до вірних українського католицько-візантійсько-слов'янського (греко-католицького) обряду в Німеччині». Деякі з них є подані теж у німецькій мові. На увагу заслуговує реєстр священиків, які трудилися в Німеччині серед робітників у різний час. Культурна ділянка праці робітників й інтелігенції теж віддзеркалена.

В «Студіях» є вміщені три розвідки о. д-ра П. Вергуна історичного змісту, в яких інформується німецький читач про християнський світ Східної Європи та спілкування його зі Заходом.

До цілості подано резюме в українській, англійській та німецькій мовах.

Видання можна набути в УВАН, як теж в книгарнях. Ціна з пересилкою 20 доларів.

М-ак

НАЙНОВІШЕ ВИДАННЯ В-ВА «СУЧАСНІСТЬ»

**о. Іван Гриньох. ВВЕДЕННЯ ДО ТВОРІВ
Кард. Йосифа, Верховного Архиєпископа. В-во
«Сучасність», 1988, 205 стор. Вступне слово о. І.
Музички. ISBN 3-89278-012-9 Ціна: 10 ам. дол.**

Збірка містить статті-введення, які автор написав як вступ до кожного з раніше опублікованих «Творів» Блаженнішого Йосифа (Рим, 1969, 1970, 1971).

У своєму «Вступному слові» до нашого видання о. І. Музичка пояснює, між іншим, що о. Гриньох «...вміло сплів опис життя й діяльності Блаженнішого зі змістом його творів, у хорнологічному порядку їх появи, він проаналізував мислення й ідейне спрямування в багатій активності Патріярха...».

«Введення» до всіх цих творів з ґрунтовною їх аналізою (українською і латинською чи англійською мови) написав о. проф. д-р Іван Гриньох, без того, щоб в оригінальних виданнях його прізвище було назване.

З нагоди ювілею 1000-ліття Хрищення Руси-України В-во «Сучасність» перевидало ці супровідні статті окремо і без суттєвих змін, поскільки вони становлять самостійну вартість. До «Введення» додано ще розвідку о. Гриньоха «Послання Патріярха Йосифа про поєднання в Христі», яка була друкована в «Богослові», т. XLI 1977) і є немов би своєрідним доповненням до згаданих супровідних статтів.

З ГЛИБИНИ ВІКІВ

Іван БЕЗПЕЧНИЙ

КИРИЛО Й МЕТОДІЙ – ОСНОВОПОЛОЖНИКИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ПИСЬМЕННОСТИ

Стародавні українські племена, що жили на території східної Європи, до Х ст. не мали своєї азбуки, яка відповідала б фонетиці власної мови, не виробили вони також і літературної своєї мови, що вже мали деякі молоді народи Європи.

Прийняття візантійського типу християнства (православного) для України — Руси мало величезне значення як для релігійного, так і культурного розвитку українського народу. Ця найважливіша подія української історії сталася в році 988 за кн. Володимира Великого, що, як доводять модерні гіпотези, сам прийняв християнство безпосередньо з Візантії. Але Україна-Русь офіційно християнізувалася за посередництвом болгарської церкви й держави. Болгари — сусідні слов'яни, що їх Візантія християнізувала ще в шестидесятих роках IX ст. В Болгарії богослужебні книги, потрібні для нової релігії, вже були перекладені з грецької мови болгарською (або старослов'янською чи церковнослов'янською) мовою, і тепер болгари свої культові книги і священиків послали в Україну-Русь. Хоч цих книг мова була відмінною від розмовної мови українців-русьичів, але загально зрозуміло так, як і іншим слов'янам. Отож, разом з богослужебними книгами Україна-Русь прийняла графіку й мову болгарських книг як літературну й звісно для своєї письменності.

Вживання болгарської мови перші ввели в літературне життя слов'янських народів два брати, просвітителі слов'ян і провідники християнства, Кирило й Методій. За походженням греки, сини вельможі Льва, що жив у м. Солуні в Македонії, де було мішане болгарське і грецьке населення. Тому не дивно, що сини Льва: Кирило, у ченцях, (світське ім'я Константин (827-869) і Методій (815-885) добре знали слов'янську мову. За молодих років одержали гарну освіту: спочатку дома, а потім в Царгороді. Кирило навчався при дворі імператора Михайла III, де вчителем був також видатний Фотій, що пізніше став патріярхом. Закінчивши школу, Кирило прийняв духовний сан священика; був бібліотекарем при церкві Св. Софії, деякий час був ченцем, потім учителем філософії тощо. З 851 р. займався місіонерською діяльністю до різних країн.

Початок моравської місії (кінець 862 р. або початок 863 р.) Кирила і Методія вважають і за початок слов'янської письменності.

Книжку можна набути в книгарнях, у видавництві чи його представництві:

В Європі:

SUCASNIST
Müllerstr. 33, Rgb.
8000 München 5

У США і Канаді:

SUCASNIST/Mr. Y. Smyk
744 Broad St., Suite 1115-1116
Newark, NJ 07102-3892

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За більшими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.
Телефон — (416) 534-7551.

 Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Моравський князь Ростислав, який намагався визволити Моравію від німецької залежності, вирішив позбутись також залежності й від німецького духовенства. Він звернувся з проханням до Візантії, щоб прислали проповідників християнства. Імператор Михайло III на соборі доручив цю справу Кирилові й Методієві. Вони приймають цю місію в Моравію та Паннонію, і стають провідниками слов'янської мови для слов'ян в тодішніх культових книгах і в богослужебних відправах. А це, як говорить проф. Грунський, була революція для того часу, коли панувала латинська та грецька мови, коли панувала думка, що славити Бога можна тільки трьома мовами — єврейською, грецькою й латинською.

Кирило й Методій все своє життя діяли серед дуже несприятливих обставин. Дуже тяжко їм довелося боротися з своїми ворогами. Цими ворогами було на самперед німецьке духовенство, що його підтримували римські папи. (Свята Римська імперія німецької нації). Методієві довелося навіть кілька років просидіти в тюрмі. Після їх смерті розпочинається переслідування і їх учнів, яких судили, мучили, садили в тюрми, а багато вигнали з моравської країни. Так трагічно закінчилася боротьба за слов'янське письмо серед західних слов'ян: мораван і паннонців. А невдовзі через політичну короткозорість і зраду самих моравських князів, Моравія втратила і свою незалежність. Проте буйний розвиток справи Кирила й Методія бачимо в Болгарії, куди втекли їх кращі учні.

З кінця IX ст. і до тридцятих років Х ст. в Болгарії настає розквіт літературної діяльності і, зрозуміло, більші можливості для роботи. Первісна азбука, так звана глаголиця, змінюється на іншу азбуку, що пізніше названа кирилицею. А також початкові переклади релігійної літератури змінюють свій характер: стають точніші і кращі. Літературні пам'ятки цієї доби пізніше переходятять і в Україну-Русь.

Походження старослов'янських азбук

Найстарші старослов'янські пам'ятки писані двома відмінними азбуками: «глаголицею» та «кирилицею». Слово глаголиця подібне до слова «буквиця» означає азбуку взагалі. Термін «кирилиця» означає азбуку, створену Кирилом, однаке відповідність цього терміну, в даному розумінні, не доведена.

Майже двісті років сперечаються вчені, де графічні джерела глаголиці? Хто саме склав ці азбуки? Яка справді належить Кирилові? Ось ці питання достаточно не роз'язані й досі. Часто той матеріал, на який спираються висновки вчених, недостатній для певного доказу істини. Принципово вони можуть зватися лише гіпотезами.

Питання про походження глаголиці незвичайно поплутане, ось кілька прикладів:

Болгарський чорноризець Храбр у статті «О письменех» з Х ст. твердив що в давні часи слов'яни мали якісь «черти і ризи», які читали. А в паннонських життях Кирила і Методія оповідається, що в Корсуні (Херсонесі) Кирило знайшов Євангеліє і псалтир, писані якимись давнішими «руськими письмени». Ці згадки про «черти і ризи» та «руські письмени» дали привід деяким російським вченим¹ — акад. Мещанінову, В. Виноградову, П. Черних, А. Львову, Д. Ліхах-

чеву і У. Константінову, а за ними й проф. др. Огієнкові² розводити в їх працях безпідставні твердження про те, що глаголиця була стародавнім слов'янським письмом, що виникло у східних слов'ян раніше IX ст. Припустити розвинену письменність у східних слов'ян у IX ст., перед заведенням християнства, не дозволяє факт, що не маємо її й сліду в жодних мовних пам'ятках до кінця X ст., тобто до часу появи кирилиці. Неймовірним здається, щоб насаждення штучного письма — кирилиці — могло витиснути письмо на місцевих основах, що і мало до X ст. довгу історію розвитку. Дуже слушно зауважує проф. Грунський: «дослідження акад. Мещаніновим «Загадкових знаків Причорномор'я», в якому, він не раз підкреслює нефонетичну природу цих знаків, говорить проти можливості виникнення глаголиці з подібних же «риз і черт», про які дає відомості Храбр»³.

Найбільшим успіхом користувалася гіпотеза про походження глаголиці з грецького курсивного письма IX ст. Однаке представники й захисники цієї теорії: Ягіч, Тейлор, Лескін, Беляєв, Фортунатов та інші не завжди переконують своїми доказами, а тому й їх теорія не може бути прийнята. Сам Фортунатов знаходить, що на перший погляд лише одна буква глаголиці має схожість з грецьким курсивом. А Ягіч відмовився з точки зору своєї ж теорії з'ясувати ряд глаголицьких букв: сам висловив недовір'я до своєї теорії.

Alphab. grecum	cyrillicum	glagoliticum	stogicum
1. Δ α ριχτα	1. А а Х 600.	1. Т т ъ	1. Т т ъ
2. Β β ρων	2. Б б Ш 500.	2. С с ѿ	2. С с ѿ
3. Κ κ νι	3. К к Ц 900.	3. У у ю	3. У у ю
4. Γ γ ց	4. Г г Ш 5	4. Յ յ շ	4. Յ յ շ
5. Δ δ ձ	5. Д д Վ ձ	5. Ծ ծ ժ	5. Ծ ծ ժ
6. Ε ε է	6. Е е Ե ն	6. Յ յ յ	6. Յ յ յ
7. Ζ ζ զ	7. З з Յ զ	7. Յ յ չ	7. Յ յ չ
8. Η ι/ε/ᾳ	8. Н і/е/ѩ	8. Յ յ ի	8. Յ յ ի
10. Π i	10. П і Ю յ	10. Ո ո յ	10. Ո ո յ
20. Κ κ շ	20. К к Թ ւ	20. Կ կ Ւ	20. Կ կ Ւ
30. Λ λ Ս	30. Л л Ա ս	30. Ո ո ս	30. Ո ո ս
40. Μ μ Թ	40. М м Խ ա	40. Ո ո խ	40. Ո ո խ
50. Ν ν Ա գ	50. Н н Ա գ	50. Ո ո պ	50. Ո ո պ
70. Ο ο Օ	70. О о Խ յ	70. Ջ ջ օ	70. Ջ ջ օ
80. Π π Ր	80. П п Ի յ	80. Ր ր է	80. Ր ր է
100. Ρ ρ Ե	100. Р р Է յ	100. Ե յ բ	100. Ե յ բ
200. Σ σ Ց	200. С с Վ տ	200. Ց ց Ց	200. Ց ց Ց
300. Τ τ Գ	300. Т т Վ	300. Գ գ Վ	300. Գ գ Վ
Օ ւ	Օ ւ	Դ դ ւ	Դ դ ւ
500. Φ φ Փ	500. Ф ф Ֆ	500. Փ փ Փ	500. Փ փ Փ

20. Азбуки: грецька, кирилівська й глаголицька.
Перший ряд — азбука грецька уставна, другий уставна кирилівська, третій — кругла (болгарська) глаголицька, четвертий — вуглавата хорватська глаголиця. Перед кожною буквою подано П числове значення, а по НЯ — П вимова латинкою. В першій ряді для зазначення 90 вжито грецькоти копли, та саме і в ряді другому.

Деякі дослідники зближали глаголицьке письмо з різними азбуками: грецькою, латинською, симітською, авестською, грузинською та ін., хоч достаніх підстав не мали.

Дехто гадав, ніби це письмо навмисне вигадане на те, щоб провадити на ньому богослуження по слов'янському в церквах під зверхністю пап.

Маємо ще багато інших гіпотез, але не місце й не час тут вдаватися в їх детальні описи.

Щодо походження кирилиці, то сьогодні вже є певним науково, що її складено з грецьких великих букв, уживаних у богослужебних книгах (так зване уніціяльне або уставне письмо). Уніціяльне письмо проникло в слов'янські землі поступово, не лише в рукописах; його можна було бачити на грошах, церковному обладнанні, на іконах і фресках та в інших багатьох надписах.

Питання про взаємини старослов'янських азбук дуже складне й давнє. З приводу цього багато написано й з'ясовано, однака остаточно воно так само не розв'язане. Більш-менш правдиво буде припустити, що глаголиця виникла раніше за кирилицю та що вона є письмо Кирилова. Відкидаючи будь-які думки про існування до Кирила слов'янські азбуки, посилаючись на історичні факти й дані, можна з певністю говорити про його авторство, тобто Кирила. Назві «Кирилиця» ми не мусимо надавати надто багато значення тому, що ця назва за даною азбуковою закріпилася остаточно десь аж у XVI ст., коли глаголиця майже не вживалася, а натомість сильно поширилася кирилиця.

В середині XIX ст. чеський славіст Шафарік висунув науково обґрунтовану гіпотезу, що прийнята більшістю славістів. Він доводить, що в землях (Моравії, Паннонії), де почалась проповідницька діяльність Кирила, ми не знаходимо кирилиці, а знаходимо глаголицю, що потім перейшла в Хорватію і Болгарію. У Болгарії вона була замінена кирилицею, але й досі точно не знаємо, хто був цим реформатором і коли саме.

З двох слов'янських азбук прийнялася в Київській Русі кирилиця, що наслідком зближення до латинської азбуки, з неї витворилася «гражданка» на початку XVIII ст. і сучасне письмо. Нежиттєвість глаголиці виявилася в тому, що поле її застосування з часом було надто звужене й обмежилося Хорватією, де з часом заступила її латинка, а в Болгарії кирилицю заступила гражданка.

До того, як піти в Моравію, Кирило й Методій вже мали готову азбуку й переклали з грецької мови найпотребніші книги для церковного вжитку. Самозрозуміло, могли вони перекладати церковні книги на таку слов'янську мову, яку найкраще знали за молодих літ у рідному Солуні. Отож, переклади вони робили на солунське наріччя болгарської мови. Таким чином болгарська мова лягла в основу літературної праці слов'янських проповідників і стала перша з усіх слов'янських мов літературною мовою. Цю готову богослужебну мову перейняли всі ті слов'яни, що прийняли візантійське християнство. Вона вийшла за межі церкви і зробилася мовою вищої культури, мовою літератури, тодішньої науки.

На закінчення слід сказати, що діяльність Кирила та Методія — це вступ до вищої цивілізації, це вели-

чезний момент в історичному житті «слов'янства» — так висловився великий знавець слов'ян — Ягіч.

1 Е. Э. Гранстрем: О. происхождении глаголической азбуки. В кн.: Труды отдела древнерусской литературы, XI, Москва — Ленинград, 1955, ст. 300-301.

2 Проф. Др. Іван Огієнко: «Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян». Видання друге, Вінніпег, 1976, ст. 80-172.

3 Проф. М. К. Грунський: «Вступ до слов'янського мовознавства», Київ, 1941, ст. 11, ст. 24.

ХРИСТОС ВИНОГРАДНА ЛОЗА

Коли світ був на кілька століть молодшим, в просторах між Сіверами та Дністром народилася народна українська ікона.

Ікона раннього часу українському глядачеві відома мало, а чи й взагалі невідома. Декілька років тому небагатьом щасливцям вдалося пробратися на хори Софії Київської, де відновлювали давно забутій і таємничий в своїй забутості трьохсотрічний Сорочинський Іконостас... Та ще в парсунах-портретах Левицького чи Боровиковського, котрі походять із сімейств спадкових козацьких іконописців, мерехтіли смутні тіні-відблиски «прадідівського» ремесла. Нині Києво-Печерська Лавра, чиї землі Маммоно крок за кроком повертає Духові, зібрала в одній із своїх численних тісних і приземнистих монастирських будівель невелику колекцію народної ікони — від сімнадцятого до

дев'ятнадцятого століття. Зібрано майже чотири десятки ікон. Невідомі імена їхніх творців, назви місць, де зібрані ці шедеври. З глухої темряви забуття, ніби іскри степового вогнища, пропадають лише назви і дати: «Втеча до Єгипту» (17 ст.), «Вхід в Єрусалим» (2 пол. 18 ст.), «Дерево Ієсево» (18 ст.), «Недримаюче око» (19 ст.)...

...Обличчя і багатофігурні композиції, знову обличчя — і лукаві риторичні лубки... Химерні дерев'яні постаті — чи то угодники, чи то з поганства забрели слов'янські «пенати» (на Волині, в Білорусі і Литві вони й донині стоять десь у високій траві, на перехресті шляхів). Тут перемішано, можливо, наївно для спокушеної ока, всі закони, стилі й прикмети (а ми ж уже і не бачимо цих знаменитих, дух розкріпаючих вольностей). Святі із запорізькими шаблями. («Святий Георгій та Марія»), пастухи-галілеяни в свитках і постолах («Різдво»), легіонери, котрі бичують Христа, обличчям, статурою та одягом подібні до азатів на невільничому ринку в Кафці Кримській («Бичування»)... А ось і зовсім — начебто ганзейським вітром занесло на Україну фланандський дух — брейгелівські священні потвори мандрують карнавально-яскравим простором, заповненим скорботним дійством Хресного шляху («Страстна») — майже не католицький мотив! І Крим, і Литва розчинені в цьому замісі, без збитку національному духові, залишивши численні кадри — і в орнаменті, і в одязі, і в прикметах іконної архітектури («Втеча до Єгипту», «Коронування Божої Матері»).

Дев'ятнадцяте століття пронизане тugoю за втраченою козацькою волею, сплескує то тихим бентежним сполохом сільського пророка-юорода («Мойсей», «Усікновення Глави Іоанна Предтечі»), то витонченістю стилізацій старих алегорій («Недримаюче око», «Притча про сучок та деревину»), то гіркою зворушливістю ледве не реалістичного малюнка («Богоматір з немовлям»)...

Майже чотири десятки старих селянських козацьких ікон. Увесь нехитрий космос — від Благовіщення до Вознесіння. Але поруч — рукотворний пам'ятник українському світу-мітові, коли він був на кілька століть молодшим. Милосердям і Любов'ю марив цей жорстокий світ. І коли в порожнечі віків один із безіменних його синів писав возвишену й невимушену ікону «Христос виноградна лоза», тоді почулось Ісусове слово: «Я єсмь Істинна виноградна лоза, а Отець Мій — виноград. Всяку у мене гілку, що не приносить плодів, Він відсікає і всяку, що приносить плоди, очищає, щоб більше принесла плодів» (Євангеліє, від Іоанна, 15,1-2).

Андрій Демчук

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

ТЕЛЕФОННА РЕЗОЛЮЦІЯ

Один з найважливіших та спочатку недооцінених винаходів — це телефон, без якого неможливо уявити собі сьогодні нашого життя. Цей винахід прийшов на світ у мансардній кімнаті дерев'яного будинку в Бостоні у сторіччя незалежності США (1876).

Першими словами переданими крізь примітивну мережу двох телефонів, були слова його винахідника Грегема Белла, вчителя глухонімих, до свого помічника в сусідній кімнаті, Ватсона: «Ходіть сюди, пане Ватсоне, ви мені потрібні!»

Ті історичні слова були повторені в 1976 р. на бенкеті відштовані Американською Телеграфною та Телефонною Компанією у століття винаходу телефону, нащадками родини Белла та Ватсона крізь нову версію «світлових» телефонів, які були сполучені не при допомозі мідних, але скляніх провідників, товщиною людської волосинки. В такім телефоні голос проходить не при співдії електричного струму, а лазерного проміння.

В звичайнім телефоні звукова хвиля, що входить до мікрофону телефонної трубки, перетворюється в електричні імпульси, які доходять до другого телефонного апарату, в якому знову перетворюється у звукові хвилі.

У світловому телефоні звукові хвилі також перетворюються в електричні імпульси, які вмикають та вимикають мініяюрний лазерний пристрій в телефонну мережу. В той спосіб, він перериває світлове русло, що пливе низкою імпульсів вздовж скляного, волоконного «дроту». При кінці його «подорожі» світлові імпульси перетворюються знову в звукові хвилі.

Хтось може спитати, навіщо перемішувати світлові імпульси з електричними, коли ці останні виконують ті самі завдання задовільно? Річ в тому, що скляне волокно має велику перевагу над металевим провідником, який «губить» по дорозі частку своєї електричної енергії, що перестрибує тоді на сусідній провідник і тому ми вряди-годи чуємо в телефоні чужі голоси, а навіть цілі розмови наших біжчих та дальших сусідів.

Цю втрату енергії американці називають протіканням (leak), а підслухані розмови своїх сусідів «crosstalk». Скляні чи світлові телефони будуть не тільки далеко ліпші, але дешевші ніж електричні. Пишучи про перевагу світлових телефонів над електричними, маємо на увазі високу ціну міді та її обмежені запаси на землі, в порівнянні з запасами кремію, які практично є необмежені. Дослідники світлових телефонів працюють тепер над збільшенням довготривалості мініяюрних лазерних пристрій до одного мільйона годин. Два тоненесенькі скляні волокна, дпроваджені із зовнішньої мережі до мешкання власника телефону, дадуть змогу користуватися не тільки телефоном, але теж відбором радіових та телевізійних програм і зв'яз-

Норвезькі біологи встановили, що деякі види риб розрізняють звукові коливання частотою від 16 до 0,1 герца. Це в кілька тисяч разів перевищує можливості людського вуха. Завдяки цьому підводні мешканці орієнтуються в каламутній воді та на великих глибинах. У таких випадках слух їм цілком замінює зір.

ком з комп'ютерними інформаціями усіх бібліотек світу.

Автори повістей наукової фантастики, передбачили багато десятків років тому назад можливість такої комунікації на далекі відстані, яка дозволить їх героям бачити на маленькому екрані обличчя своїх співрозмовців.

Експерименти із світловим телевізором, себто телефоном, устаткованим маленьким телевізійним екраном, який дозволить нам не тільки чути в ньому голоси наших співрозмовців, але також бачити їх обличчя, вступили вже в останню фазу дослідів. Поряд з тим, ведуться також досліди з ручними телефонами, величини ручних годинників та телефонами високої чутливості, в яких не треба буде брати до рук слухові трубки. Бо на означений звук людського голосу, телефон буде сам вмикатися в телефонне число особи, з якою хочемо говорити вистачить сказати тільки число її телефона і на другому кінці сполучений телефон відізветься м'яким дзвіночкоподібним сигналом.

Бездротний радіотелефон, при допомозі якого можна вести телефонні розмови з літака, корабля, поїзду та з автомобіля, став уже дійсністю.

Дальшими «чудесами» революції телефона є «тямущий» телефон, який пам'ятає число телефона, з яким людина намагалася зв'язатися, але не могла дістати сполучки, тому що той телефон був занятий. В майбутньому, з хвилиною, коли розмова в другім телефоні буде закінчена, наш телефонний апарат сполучить нас з нею автоматично та поівдомить про це телефонним сигналом.

Щораз популярніші стають у США та в Європі «електричні» секретарки, — телефон, що має за кодовану відповідь, у випадку, коли його власник виходить здому. В Австрії та Німеччині здобули велику популярність «телефонні казки» для дітей, які дітей присплютають.

Багато нових родів телефонів находяться в стадії дослідів або плянування. Але й ті телефони, якими користуємося сьогодні стали вже невід'ємною частиною нашого життя. В майбутньому вони стануть нашими найближчими та найвірнішими помагачами.

Лев Яцкевич

З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ МАЛИЙ ДОЩ

У травневому числі НД на внутрішній обкладинці була невелика новинка про успішні експерименти над продукцією чистої від радіяції атомної енергії. Заносилося, що світ дістане невичерпне джерело дешевої і безпечної енергії.

У статейці трапилася, однаке, погана помилка в результаті помилкового перекладу англомовного терміну cold fusion. Тут ідеться не про **роздщеплення атома**, при якому один атом перетворюється в атом іншого елементу з виділенням променістої енергії (анг. fission), а про протилежний процес **злиття** кіль-

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont., M1B 1B2 236-2666
Main St., Port Sydney, Ont., P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

Chevrolet Oldsmobile

3200 BLOOR ST. WEST

236-1011

КОВАЛЬСЬКА ХРИСТЯ

— НАЙЛІПШИЙ ВИБІР НОВИХ І ВЖИВАНИХ АВТ; НАЙКРАЩІ ЦІНИ!

— Христя Ковальська допоможе Вам купити або винайняти відповідне авто, полагодити позику, гарантію тощо.

Фахова і солідна обслуга, можна порозумітись українською мовою.

кох атомів в один (ang. fusion). Перший процес — «роздщеплення атома» є основою атомної бомби, на другому — «злитті атомів» базується новіша, воднева бомба. Завдяки цьому другому процесові існує також

всесвіт у нинішньому виді, бо злиття атомів водню в атом гелію є джерелом світлоної енергії нашого сонця та мільярдів інших зір.

А що для започаткування злиття атомів потрібні страшенно високі температури, то повідомлення двох електрохеміків на пресовій конференції минулого березня, що їм вдалося осягнути злиття «атомів девтерію» (різновиду водню) шляхом електролізу «важкої води» в кімнатній температурі, викликало справжню бурю серед наукового світу. Експерименти професорів серед наукового світу. Експерименти професорів Б. Стенлі Понса з університету стейту Юта та Мартіна Фляйшмана з університету в Савтгемптон в Англії, відкривців цього революційного і просто фантастичного процесу, зразу ж стали об'єктом великої контроверсії. Намагання численних нуклеарних науковців, фізиків, і електрохеміків повторити їхні експерименти давали негативні або непевні результати. Експерименти і теорії для вияснення деяких неперебачених теплових явищ при електролізі важкої води обговорювано на особливих сесіях періодичних з'їздів американських хемічного і електрохемічного товариств.

З кінцем травня скликано в цій справі особливу федеральну конференцію. Сотки науковців з цілого ряду дисциплін зібралися, щоб обговорити твердження названих двох дослідників, що їхнє відкриття «злиття атомів на холодно» дає нове джерело енергії і дорівнює у важливості відкриттю вогню. Вирок конференції був дуже негативний. Стверджено, що хоч згадані електролітичні експерименти дають деякі неперебачені теплові ефекти, вони не юдного практичного значення. Отже миляна банька трісла, а гарячкова праця вчених і лабораторій над репродукцією результатів Понса і Фляйшмана пішла на дармо. Головною причиною провалу надій на славу, великі гроші і нобелівську нагороду двох дослідників була, можна здогадуватися, їхня досі непрактикована в науковому світі поведінка: оприлюднення засобами мас-інформації неперевірених іншими науковцями результатів їхньої праці, яку вони до того часу тримали в повному секреті, мабуть боячись конкуренції.

Холодне злиття атомів показалось отже фіксом. Нуклеарні вчені цілого світу продовжують, однаке, працю над загнузданням процесу **високотемпературного** злиття атомів для продукції вжиткової енергії. Хоч ці досліди йдуть вже 35 років, ніхто не має надії, що цей процес стане практичним і комерційним скоріше як за 25 років.

ГІРСЬКИЙ ВІСК

А. Вовк

Автомобілісти завжди стурбовані тим, як зберегти днище машини від корозії. Нове мастило, до складу якого входять лише п'ять процентів озокериту, або, як його називають, гірського воску, дає змогу продовжити строк служби металевого каркасу втрічі.

А видобувають цей мінерал, який завоював у людей добру славу, на родовищі — в Бориславі Львівської області.

Застосовується гірський віск — насамперед у медицині. Озокерит сприяє кровообігу, обміну речовин, швидкому розсмоктуванню запальних вогнищ. У Трускавці відкрито озокеритолікарню, яка обслуговує пацієнтів численних санаторіїв.

ЦІКАВЕ

ВІН ЖИВЕ РАЗОМ З ВОВКАМИ

Йому 65 років, у нього сиве волосся, жодного граму жиру. Понад сорок вовків, яких він вирощує, вищі за нього, коли стають на задні лапи. Але ці хижаки його поважають. На ділянці в п'ять гектарів, де звірі мешкають майже на свободі, Жерар Менаторі — єдина істота, щоходить прямо.

— Заходьте, — каже він, — Тільки присядьте навпочіпки. Поки не звіннуть, ваш зрист лякатиме їх.

Увійшовши до парку Жерара Менаторі, слід забути все, що знали й читали про вовків, — про їхню агресивність, кровожерливість.

— Це хиба думка, — говорить Жерар. — Вовки кусаються між собою, мов собаки. У той же час вони не такі вже й агресивні. Щоб напасті на людину, вовк має бути вкрай голодним, а людина мертвою або при смерті.

Протягом 20 років Жерар вивчає вовків. Він їх вирощує й годує, щоб потім випустити на волю.

Аби довести сумирність своїх годованців, Жерар зруочно вмощується на пагорбі й розкидає навколо себе їжу.

— Єдиний спосіб наблизити їх до себе...

Поступово красиві, сильні звірі оточують його й на вітві намагаються взяти їжу з руки.

Вовки розумніші за собак — їхній мозок має середній об'єм 170 куб. см, у найрозумнішого ж собаки він сягає 120. Але їх неможливо дресувати.

Розводити вовків Жерар заходився ще 1962 року, вони — його пристрасть з дитинства. Першими вихованцями стали вовки з Польщі та Канади. Одну з своїх улюблениць, Тайгу, він вигодував із соски, і вона не залишила хазяїна до самої смерті. Саме завдяки їй Жерар злагув, що неможливо приручити вовка.

У тварин свій спосіб життя, свої закони. Живут вони добре згуртованою зграєю, сімейні стосунки в них дуже сильні, «Весілля» є обов'язком перед життям, і батьки не менш турботливі від матерів. Народжується, як правило 4-5 вовчят, тривалість життя яких 12-14 років.

У шлюбний період ієархія встановлюється в запеклих сутінках. Той, хто перемагає, оволодіває самкою. Саме така пара й дає потомство.

— Решта, — пояснює Жерар, стає фізично непридатною: в самців розвивається імпотенція, у самок припиняється вироблення яйцеклітин.

Корм вовкам роздають один раз на два дні: п'ять кілограмів сирого м'яса. В кожного звіря є свій потайник із запасами, який той ретельно охороняє.

Жерар Менаторі залишив пост редактора газети «Міді лібр», аби цілком присвятити себе вовкам. Власті французького департаменту Лозер надали у його розпорядження великий парк і призначили помічника.. Першого ж літа парк відвідали 23 тисячі чоловік.

(«Наука і Суспільство»)

**

В обмежених людів необмежені потреби.

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: доми, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

Телефон 763-2521 або Телефон 767-5871

PASTRY CHEF

Найкращі європейські торти, морожене та інші печива

Е. ГЮТТЕНШІДТ, власник

2202 Bloor Street West
Toronto, Ont. M6S 1N4

385 Jane Street
Toronto, Ont. M6S 3Z3

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

ДИВНІ МРІЇ НОВОПРИБУЛИХ МИСТЦІВ-УКРАЇНЦІВ

(з приводу інтерв'ю у травневому числі «Нью Перспектив»)

В англомовному додатку до тижневика «Новий шлях», що виходить у Торонто, було надруковане інтерв'ю під заголовком «Мистці мріють...» Звичайно, кожна газета радо бере інтерв'ю, тим більше, коли його дають нещодавно прибулі з України мистці.

Українські еміграційні громади в Канаді, США, Австралії, теж в європейських країнах ставляться з великою пошаною до своїх, особливо образотворчих, мистців. Завдяки прихильну ставленні рідної громади, завдяки незвичайно сприятливій господарській кон'юнктурі, і великому добропутові в західних країнах, досить успішно розвивається у вільному світі українська культура, в тому й образотворче мистецтво.

Поза межами України в наш час у вільному світі зареєстровано понад п'ятсот творчо діючих, з формальною мистецькою освітою українських образотворчих мистців. Коли до них додати й не охоплених статистикою, то їх буде не менше тисячі. Маю підстави думати, що з-посеред тих мистців щонайменше двісті працюють професійно, тобто виконують мистецькі твори і з цього непогано живуть.

Після Другої світової війни, майже на всіх поселеннях українців велика кількість образотворчих мистців досягла світового рівня. Звичайно, не всі вони однаково досконалі, однак тут слід назвати таких, як: Олександр Архипенко, Михайло Андрієнко-Нечитайлло, Петро Андрусів, Андрій Бабич, Роман Бараник, Іван Бельський, Микола Бідняк, Любослав Гуцулляк, Яків Гніздовський, Святослав Гординський, Олекса Грищенко, Ярослава Геруляк, Михайло Дмитренко, Тед Дяків, А. Коломиєць, Едвард Козак, Юрій Козак, Василь Курилик, Славко Крушельницький, Мирон Левицький, Галина Мазепа, Петро Мегик, Леонід Молодожанин, Михайло Мороз, Галина Новаківська, Ярослава Сурмач, Богдан Титла, Галина Титла, Петро Холодний, Михайло Черешньовський і багато інших. В Торонто творять виховані тут мало знані українські громаді мистці, як от Гумен — широковизнаний абстракціоніст; Жаровський — твори якого знаходяться в приватних збірках визначних канадців; Колісник — твори якого виставляються у всіх знаних галереях Торонто.

У багатьох великих містах Канади й США постали мистецькі галерії, які ставлять своїм завданням поширювати знання про українське образотворче мистецтво. Як перша в Торонто постала мистецька галерея подружжя Ольги й Миколи Колянківських, котрі незвичайно успішно пропагували українське мистецтво. Згодом вони заснували іпмозантний музей-галерею в Ніагара-Фалс, в якій примістили теж серію творів Василя Курилика «Страсті Христові за св. Матвієм».

1975 року постала Канадсько-українська мистецька фундація, як неприбуткова культурна установа з метою сприяти розвиткові українського образотворчого

мистецтва. Впродовж чотирнадцяти років ця Фундація влаштувала понад 200 виставок, в яких взяли участь понад 300 мистців. Великою мистецькою подією була організована 1982 року Світова виставка українських мистців, котра згуртувала праці 82 малярів і скульпторів. КУМФ зібрала дані про 500 українських образотворчих мистців з цілої діаспори. Крім згаданої, в діаспорі відбулися ще дві світові виставки українських мистців: перша 1954 року в Торонто, а друга в сімдесятіх роках у Детройті.

Зі сказаного видно, що українська діаспора небідна на образотворчих мистців. Ми, правда, не здивували своїми досягненнями світу, однак не пасли задніх. Це факти. А що ж побачили у вільному світі українські новоприбулі мистці — Омелян Мазурик з Польщі, Феодосій Гуменюк та Іван Остафійчук з України?

Заки, однак, скажу про це, почну з запитання особи, котра брала інтерв'ю від названих тут мистців. Питання звучало: «Чому в нас, у вільному світі, взагалі немає добрих мистців?» Про що свідчить таке запитання у порівнянні з перечисленими у цій статті прізвищами відомих українських мистців, у порівнянні з елеметраними інформаціями, які повинен би мати навіть початковий журналіст української діаспорної преси? Чи таке зформульовання питання свідчить про брак елементарних знань щодо того, що діється в культурній українській діаспорі чи про свідому тенденційність?

І, як не дивно, з так зформульованим запитанням співзвучною була відповідь Омеляна Мазурика, котрий сказав таке: «Коли я приїхав на Захід, не було в Західній Європі визначних українських мистців — ні в Німеччині, ні у Франції, ні в Англії. Це було 30 років після війни. Там не було жодного правдивого мистця серед українців, котрий би виріс поза Україною і здобув освіту на Заході. Такого я знайшов тільки одного — в Канаді. Одного після сорока років! Бути мистцем — не така проста справа. Не кожен, хто має, мусить бути мистцем. Тепер у Канаді є деяка кількість мистців, але тоді був лише один. Курилик, це дійсно мистець світового маштабу. В самому Торонто повинно бути щонайменше 50 мистців, а чи є їх тут скільки?»

Зі сказаного О. Мазурком виходить, що лише тепер з'явилися в Канаді виховані тут мистці, а впродовж кількаєсти років їх тут не було. Тим часом більшість з-посеред названих у цій статті мистців зформувалися як мистці тут, на Заході. От, хоч би Яків Гніздовський: Він ні в Югославії, ні в Західній Європі як графік не рахувався зовсім, натомість широке визнання здобув у США. А мистці-парижани, які творили до приїзду О. Мазурика, та й досі ще творять, от хоч би Андрій Сологуб?

Чи О. Мазурик справді поза собою мало кого бачить, а чи він з інших причин не дооцінює інших мистців?

Одне з запитань інтерв'ю звучало: «В Торонто є Канадсько-українська мистецька фундація, яка, на мою думку, покликана створювати можливість улаштовувати виставки?» О. Мазурик на це сказав, що в нього створилося враження, що люди помилково так думають, бо КУМФ, це передусім, комерційна установа. Ф. Гуменюк натомість зауважив, що в дирекції

КУМФ повинні бути теж мистці з широкими поглядами, щоб Фундація могла краще обслуговувати громаду.

Мені, як співосновниківі Канадсько-української мистецької фундації, як тому, хто живе справами українського образотворчого мистецтва, і дивно, і прикро читати такі зауваження. Мені теж чомусь здається, що новоприбулі на Захід мистці все ще не мають уяви про функціонування мистецтва на Заході, вони все ще під враженням, яке можна б звести до того, що держава має фінансувати мистецтво. У зв'язку з цим можу лише сказати, що КУМФ упродовж чотирнадцяти років існування одержала від держави субсидії розміром не більше 0,5% (півпроцента) витрат. Тут, на Заході, мало хто доробився на культурі, про що дуже добре знаю я, професійний комерсант. Боляче читати про те, що КУМФ, це передусім комерційна установа. Коли б вона мала такою бути, то я б не вибрав її собі предметом моєї діяльності. Вистачить лише трохи уяви, щоб порахувати скільки коштує утримання приміщень галерії, скільки коштує надання у безкоштовне користування приміщень для СКВУ і КУК. Чи хтось з інтервюваних поцікавився скільки коштує ретроспективні виставки, інші збірні, під час яких взагалі непередбачений продаж мистецьких творів? Чи хто, крім зацікавлених мистців, знає скільки коштує організування виставки, під час якої не продається більше, як 1-2 картини вартістю кількаєсти долярів, часом кількохсот? А галерея працює шість днів на тиждень, її требаogrівати, охолоджувати, освітлювати, мати секретарку, робити ремонти тощо, коли б КУМФ мала бути комерційною установою, як це твердить О. Мазурик, то це означало б, що я ніякий комерсант.

Ф. Гуменюка хотілося б запитати — звідки він знає, що в дирекції КУМФ немає добрих, з відкритою головою, мистців? В ній, від початку існування, завжди були і є відомі мистці. Влаштовуючи виставки, КУМФ дуже часто використовувала поради таких досвідчених мистців і мистецтвознавців, як Святослав Гординський, д-р Богдан Стебельський, Мирон Левицький, котрі не тільки служили порадою, але й були редакторами каталогів.

Ще можна б писати і про мистецькі школи для дітей, які в Торонто майже на кожному розі існують, то чому ж і КУМФ мала б цим займатися, — і про інше, та все це не вмістилося б в одній статті.

На адресу осіб, які давали згадане інтерв'ю, можна б сказати таке: Хай би вони говорили про те, про що знають, про стан образотворчого мистецтва на Україні і в Польщі, але не оцінювали, не засуджували мистецьких процесів у діаспорі. Те, що вони тут діють, що щось плянують, це дуже добре, однак все це не вистачає для категоричних тверджень. Більше скромності, панове! Більше обізнання з темою, редакторе!

Щоб мріяти, треба виходити з реалій, треба передусім їх знати. Всякі бо мрії, коли вони не базуються на реаліях, приречені на провал.

Михайло Шафранюк

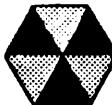
Complete Home Comfort!

- Автоматична, контролювана комп'ютером доставка оліви
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

НОВА МАРКА ВОЛИНЯН

Українці-колекціонери, що збирають марки, напевно знають добре про Товариство «Волинь» та споріднений з ним Інститут Дослідів Волині. Обі ці установи і зокрема Т-во «Волинь», яке відзначає цього року 40-ліття свого існування та праці, — чи не єдині сьогодні організації, які постійно подають на книжковий ринок більші і менші публікації та, — якщо справа у філіялістиці, — раз-у-раз відзначають марками всеукраїнські та близькі волинянам події й роковини. Каталог книжок Т-ва «Волинь» і ІДВ, виданий 1987 року, має вже 20 зразків таких марок, а відтоді дійшли до них нові видання, про які оце хочемо згадати. До речі, останні чотири роки ці маркові видання з мистецького і з технічного боку беззакидні: їх оформлював знаний наш мистець-графік з Англії Ростислав Глувко і друкувались вони під його наглядом таки в Англії, що й відома із своєї друкарської техніки. Так були виконані з проектів Р. Глувка марки 400-ліття Острозької Школи (два різні, по 10 в аркуші), потім у 40-ліття Т-ва «Волинь» бльок марок зі зразками нар. ноші Волині, далі прийшли аж чотири маркові видання в шану 1000-ліття Хрещення України (две марки з різними зарисами Пам'ятника св. Володимира в Києві, марка з св. Ольгою та марки з 10-ти найважливіших храмів Волині, всі видані у малих бльоках) — і оце Т-во «Волинь» зробило нову та мілу несподіванку нашим збирачам: В оформленні Р. Глувка маємо найновішу українську марку «Замкова башта в Луцьку».

З мистецького боку марка з «Замковою баштою в Луцьку» чи не найкраще з останніх таких видань Т-ва «Волинь». На кожній кольоровій марці герб Волині й дати 1949-1989 та напис «40-ліття Організації Волинян у Вінніпезі». Ростислав Глувко таки справжній мистець графіки й кольору, зокрема мистець малоформатних творів і коли маєте перед собою всі його аркушки, бачите виразно, як кожний з них на один ступінь вищий від раніше виданого. Не маємо сумніву, знаючи добре ділянку української недержавної марки, що це останнє видання Т-ва «Волинь» наші колекціонері приймуть з найбільш приємним почуванням та чекатимуть на чергові такі ж появи з-під руки Р. Глувка.

Т-во «Волинь» видало також поштову карточку з відповідно побільшеною маркою «Замкової башти в Луцьку» і таким чином каталог української філіателії дістає нову позицію в реєстрі т. зв. максималок, карток з побільшеною маркою.

Привітаймо ж Т-во «Волинь» теж від українських збирачів марок, до яких належить і автор цих рядків, та побажаймо йому і нашому мистецеві Р. Глувкові дальших успіхів у цій ділянці: Українські філіателісти будуть щиро вдячні за дальші їх маркові видання, а що наклад їх завжди невеликий, — нема страху, що вони залежаться.

Адреса для замовлень:

A. Курдилик

RESEARCH INSTITUTE OF WOLYN
P.O. Box 606
Winnipeg, Man., CANADA
R3C 2K3

ПОВІДОМЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОМІСІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ 1932-33 рр.

Міжнародна Комісія Розслідування Голоду в Україні в рр. 1932-33 закінчила 3-денну заключну сесію 17-го листопада 1989 р. в Лондоні, Англія. На цій сесії Комісія працювала над представленням фактів і ствердженням відповідальності за величезну трагедію наших часів: за голодомор України, відомої як країні-хлібниці Європи.

Комісія, яку зорганізовано з ініціативи Світового Конгресу Вільних Українців, у виконанні свого завдання діяла як уstanova в повні незалежна.

До складу Комісії входять відомі юристи: проф. Джейкоб Сундберг (Президент), проф. Джов Вергувен, проф. Рікардо Левене-Гіхо, проф. Джон Гампфрей, проф. Жорж Левасир, проф. Ковей Олівер і бл. п. проф. полковник Жеральд Дрейпер.

Комісія висловлює глибокий жаль з приводу смерти професора Дрейпера, якого вклад у працю Комісії залишився особливо вартісним.

Комісія передбачає оприлюднити повністю висліди розслідування не пізніше як 1-го лютого 1990 р.

Джейкоб Сундберг,
Президент Комісії

ЩОБ НАМ ЗНОВУ НЕ ПРОМОРГАТИ

Статистика подала, що на територію Федеральної Республіки Німеччини (ФРН) від 1950 р. до 1988 р. включно переселено 1,571.120 німців із таких країн: Польщі — 987.974 особи, Румунії — 218.939 осіб, Советського Союзу — 157.134, Чехо-Словаччини — 99.082, Югославії — 88.132, Угорщини — 16.976, з інших країн — 2.883 особи. Ці дані поширило агентство «Ассошиейтед Пресс» 26-го січня 1989 року.

Нас більше цікавить виселення німців із ССР, а в тому і з України. Останніми роками західнонімецький уряд домовився із кремлівським урядом про полегші переселення німців із ССР до ФРН. Наплив німецьких переселенців із Східної Європи створює урядові ФРН певні труднощі (забезпечення їх житловими приміщеннями, працею, соціальною опікою, включення іхніх дітей в шкільну і навчальну систему ФРН). І в пресовому органі «Советського общества по культурним связям с соотечественниками за рубежом» тижневику «Голос родини» (ч. 11 за жовтень 1988 р.) вже проливають крокодилячі слізи над долею німців, які повернулися фактично на свою батьківщину. Кореспондент московської «Правди» Ю. Яхонтов покликається на німецьку пресу, як «Штерн», «Генераль-Анцайгер», «Шпігель», — описуючи «кошмар», який «переживають» тепер на Заході люди німецького походження з ССР.

Із «Шпігеля» передруковано «Голосом родини», що Катерина друга наказала Грицькові Потьомкіну, щоб він «шукав колоністів для заселення» запорізьких козацьких земель. Потьомкінські емісари кинулися чомусь лише до німців у Вюртембергії, Бадені, Ельзасі, Швайцарії, Пруссії вербувати колоністів. Уже в 1788 р. (в академіка М. Грушевського інша дата) на «юг Росії» (цієї назви в «Голосі родини» ніколи не уникають, якщо йде мова про Україну) поселилося 228 родин німців із Данцигу. Згодом прибуло з різних кінців Європи 60.000 німців на «юг Росії», одержуючи великі пільги коштом закріпаченого українського люду. До 300 сіл на «юг Росії» в кінці XVIII ст. додалося ще 3000 німецьких осель на шахрайством захоплених українських же землях. Не дивна, що німці й досі захоплюються «широкою русскою душою», яка розповзлася струпом по Україні й роздавала чуже ніби своє.

Академік Михайло С. Грушевський у «Історії релігійної думки на Україні» (стор. 138) залишив нам: «Так у 1780 р. прийшло з Пруссії 228 родин менонітів (перехрещенців) і оселились на даних їм урядом найкращих землях, забраних від Запорізької Січі, а в тім числі одна з колоній осілась і на Хортиці... В 1790 р. прибуло їх ще 118 родин і вони утворили ще дві групи менонітських осель: на Молошній і в Маріупольськім пов. на Катеринославщині...»

Дослідна 500-сторінкова праця Меіра Бухсвайера «Німецька народність в Україні напередодні й

на початку Другої світової війни — приклад по-дівійної лояльності?» гебрейською мовою появилася з інституту німецької історії університету в Тель-Авіві (Ізраїль). Рут Ахлама переклала її на німецьку мову й вона вийшла з друку 1984 р. у видавництві Бляйхера в Герлінгені (ФРН). З німецького видання і покликаємося на працю М. Бухсвайера.

Для своєї праці «Німецька народність в Україні...» М. Бухсвайлер зібрав багаті матеріали з документацією німецькою, єврейською, російською й українською мовами. Він наводить, що на двох конгресах, які відбулися на території Української Держави весною 1918 р., зверталися німецькі колоністи до кайзера Німеччини включити їх у склад «Райху». Великі німецькі землевласники в Україні 1918 р. запросили до себе німецькі й австрійські військові частини охороняти їхні посіlostі на українських землях. Тоді-то німці в Україні закупили кайзерівської воєнної позики на 28 млн. золотих рублів. Не дивлячись, що меноніти відкидають ношення зброї, їх у часи неспокою в Україні муштували німецькі офіцери воєнної вміlostі для «самооборони проти бандитів» (стор. 118-119).

Меір Бухсвайлер народився в Франкфурті на Майні 1925 р. Дванадцятирічним хлопцем (1937 р.) його батьки вивезли в Гайфу (Палестина). Мабуть через незнання української мови він у свою книгу про німців в Україні не черпав джерел із загальної історії України, або з праць Грушевського. Але цікаво, що він брав матеріали з «Історії міст і сіл УРСР». Він покликається також на працю німецькою мовою Романа Ільницького «Німеччина й Україна 1934-1945».

Але суть не в цьому, які джерела мав би черпати дослідник для своєї книги. В 1939 р., тобто на час вибуху Другої світової війни, німецьких поселенців у Советському Союзі нараховувалося близько 1,5 млн. осіб. Майже половина з цього припадала на республіку Німців Поволжя й Україну.

За домовленням між комуністами (серед них високий процент становили в той час євреї із сильним впливом на політичне життя ССР) у Москві та націонал-соціялістами (гітлерівцями) в Берліні в роках 1939-1940 дуже багато німців переселилися з України в «Третій Райх». З вибухом німецько-sovєтської війни в 1941 р. російськокомууністична влада депортувала німців з України в Киргизію, Казахстан і Сибір. На шляху туди їх багато загинуло. Коли ж гітлерівці в 1941 р. окупували Україну, вони застали тут ще три чверті німецьких колоністів.

Висвітлюючи історичну суть розселення німецьких колоністів в Україні, розглядаючи тривалі процеси вкорінювання німців-поселенців на українських землях і депортацию їх, — М. Бухсвайлер приходить до висновку, що українські німці-поселенці не були «п'ятою коленою» під час війни 1941-1945 рр. Але німці-поселенці, як «фольксдойчери» використали право окупації України націонал-соціялістами.

Для українського дослідника книга М. Бухсвайлера «Німецька народність в Україні...» є великою допомогою зібраною документацією про німецьку меншість в Україні. В цій книзі Бухсвайлер поробив також порівняння з іншими меншинами в Україні й їхнє ставлення до совєтських та національ-соціалістичних окупаційних органів влади, як перед війною, так і після неї.

Маючи вже «практику» з євреями, які обвинувають українців у винищуванні їх, будьмо пильнішими і приготованими до подібних «несподіванок» може і з боку німців. Росіяни їх принадили в Україну, росіяни їх і винищили переселеннями та депортаціями в «отдалонніє міста». Вже зустрічалися в німецькій пресі, західнонімецьких чи австрійських або швайцарських радіо чи телевізії голоси про немилосердне ставлення поляків до німців (що і викликало розбір Польщі в 1939 р. та початок Другої світової війни); про те, що Мемельщина не литовська, а таки прусська (хоча самої Пруссії тепер на світовій карті нема); про масові винищування у совєтських концентраційних таборах «лише за те, що вони німцями народилися»; про винищенння німецьких поселенців у Югославії (135,000 осіб); про те, що німці в Советському Союзі вимагають для себе своєї преси й автономії... Рахунок може зростати. Тож краще для українсько-німецького питання було б приготувати свою документацію ширшого діапазону про німецьку меншину в Україні. Вважаю, що треба щоб українські журналісти, історики, науковці, письменники все зробили для такої документації, аби знову не проморгати...

А. Глинін

ЩЕ ДО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Цілком погоджуся з відповіддю Святослава Караванського на статтю Віктора Поліщук «Живе дерево мови української» («Н.Д.» за вересень ц.р.). Бо хоч наприкінці двадцятих років Україна була під окупацією, проте всім відомо, що т. зв. український соборний український правопис 1929 р. кращі українські мовознавці з обох боків Збруча створили без «братньої допомоги» московського «старшого брата». В тому періоді т. зв. українізації або «розстріляного відродження», ще можна було робити подібного роду «вольності». Але оскільки вже в наступних найближчих роках з півночі повіяло смертельно-холодними вітрами русифікації, тому всякі пізніші українські правописи — в тому числі і т. зв. київський, були продуктом, який був створений вже не без втручання окупантів.

До тих прикладів лексики, які навів Караванський, коли під маскою «зближення мов» або «інтернаціоналізму» окупант розпочав тотальну русифікацію, можна було б подати ще багато інших подібних прикладів. Наприклад, такі: «училище» — замість «школа», «зарубіжний» — замість українською мовою «закордонний», «Шевченку» — замість в давальному відмінкові «Шевченкові» і т.д.

Видно, не маючи чим «побити» своїх опонентів, В. Поліщук притягує «за вуха» для допомоги латинську приповідку чи вираз «Dura lex, sed lex, тобто, в перекладі — «тверді закони, але ж вони закони». Мудро й перевонливо — чи не правда? «Закон є законом» і хочеш нехочеш мусиш його виконувати. Чи не так?

Ні, не так, добродію Поліщук. Скажу Вам більше: християнська релігія дві тисячі років вчила (а, може й досі вчить), що «всяка влада від Бога, і тому, мовляв, її треба слухати і йї підкорятися. Або та ж сама релігія почала (й досі почває): коли тебе б'уть у праве лице — підставляй також ліве! Ale запитаймо себе чи будь-кого іншого — чи багато в світі було або є таких людей, які б виконувавши такі «поучування»? Напевно не багато, бо в противному випадку у світі не було б жодних заворушень, жодних революцій і взагалі жодного прогресу. Бо будучи певними, що поневолені народи будуть завжди підкорятися і виконувати всілякі закони, видані окупантами владою, окупанти вічно сиділи б на своїх місцях і вічно били б по обох частинах лиця своїх підкорених. На щастя, як знаємо, воно так не є і не може бути.

Те ж саме можна сказати і щодо питання українського правопису. Розгромивши в брутальний спосіб українське відродження двадцятих років і поставивши свою метою «перемолоти» всі підкорені народи в «общеросійському котълку», окупантів виробила також свої закони чи правила щодо «наближення» української мови до російської. I, на жаль, як бачимо, ворог тут здобув значні успіхи, до яких належить не тільки майже цілковите викорінення української мови в школах українських міст, але також запровадження «українського правопису» на зразок київського. Чи українець, який любить свій народ, свою мову і свою культуру, може з цим погодитися? Абсолютно ні!

Кожен усвідомлює і розуміє, що в умовах окупації боротьба навіть за право користування рідною мовою не є легка і вона далеко не завжди закінчується бажаними успіхами. (Хоч нераз мимоволі напрошуються питання: чи дійсно хотіть там змушувати українських батьків посилати своїх дітей до не-українських шкіл?). Ale ж тут, в діяспорі, над українцями вже не висять совєтські закони, а з ними також побоювання, що нас хотіть може покарати за «український буржуазний націоналізм». I, якщо так, то чому ми також тут маємо писати чи говорити так, як тепер прийнято писати в підсоветській Україні?

Тому, пане Поліщук, хоч закони можуть бути не тільки тверді, але й найтвірдіші, проте важливі є не це, а те — хто видав ті закони та з якою метою вони були видані?

I тому, хоч український правопис з 1929 року може вже дійсно потребувати деякого доповнення чи, може, навіть деяких змін, то все ж таки оскільки він був ухвалений для вживання нашими мовознавцями і в той час ще без будь-якої «допомоги» з боку московського «старшого брата», тому той правопис для нас безумовно є куди близчим і правдивішим ніж в певній мірі вже зрусифікований т. зв. київський правопис. Ale якщо на нашій батьківщині настануть часи, коли українці будуть панами в своїй хаті і нашим вченим вже не потрібно буде оглядатися, а «що на те скаже «старший брат», тоді вільна українська академія наук (точніше — її мовознавча секція) напевно не зазагається знову засісти і створити такий український правопис, який, як «закон» навпено з приємністю буде прийнятий всіма українцями, які люблять і дорожать своєю рідною мовою.

Юліян Мовчан

СПОГАДИ З АДЕЛАЇДИ

В травні місяці 1945 році затихли в Європі вибухи бомб Другої світової війни. Гордий „гакенкройц“ упав під ноги переможців. Мільйони очей здіймалися до небес з шепотом на устах: о, Господи, нарешті скінчилося, затихла ганебна лайка: льос, ду швайн, ду авслендер! Тисячі виходили з бомбосховищ вітати переможців. Не німці, а чужинці, котрі мимовільно опинилися в Третьому райху в таборах праці.

Наставав радісний день повернення до своєї батьківщини, до своєї рідні; поверталися, мов ті журавлі з вірю, до знищених війною хат. Багато з них не застали ні хати, ні рідні, і сліду не стало з колишнього рідного гнізда. Багато рішили остатися на чужині, а головне ми українці, але більша частина рішила повернутися до рідні, повіривши більшовицькій пропаганді, що все „родіна“ прощає. Тим нещасним, знедоленим не пощастило; їхня дорога вела в далекий Сибір в сибірські тайги і багато з них досі продовжують там рабську працю.

Але тисячі, котрі лишилися на Заході, переважно в Німеччині, не знали яка доля іх чекає, бо Сталін вимагав повернення на „родіну“ всіх своїх підданих. Непевний стан тривав до 1948 року коли почалася масова еміграція до заморських країн. Америка, Канада, Бразилія, Аргентина та Австралія. В половині 1948 року, після скринінгів та лікарських переглядів, з Німеччини через Італію, з порту Генуя, кораблем „Вустер Вікторі“ покидаємо Європу; за пару годин береги Європи скovalися за морськими хвилями, де-кому назавжди; наше сподівання побачити свій рідний (хоч під окупацією) край не сповнилося.

6.9.1948 наша корабель причалився в Сіднейській затоці „Ботані Бей“ Австралія. З корабля нас перевезено до Баттурсту та приміщено у військових бараках для відпочинку після морської подорожі. Тут нас зустріла тaborова команда, яка опікувалася нами та ознайомила нас в тaborовими порядками.

На другий день нас поділили по класах для навчання англійської мови. Ми мусіли ходити до школи від 9-тої рано до 4-тої по обіді. Місяць пізніше нас порозісали по всіх закутинах Австралії. В нашій групі, котра приїхала до Аделаїди були такі родини: Артин і Анна Красночуб, Тимофій і Марта Прадун, Федір і Анна Дем'янюк, Захарій і Катерина Коваль, Петро і Катерина Трач, Славко, і Надя Тютюко, Осип і Варвара Ільницькі та Олекса Дяків. Може, були ще деякі інші, котрих годі сьогодні пригадати. Нас приділювали до праці для водопроводів, залізниць і фабрик, жінок переважно по шпиталях; наші помешкання були шатра, при штрахах були кухні, та туалетні приміщення, за приватне помешкання не було і мови в той час, бо австралійська публіка на нас дивилася з недовір'ям.

Протягом тижня після праці людина відпочивала, бо дні були дуже гарячі в тій новій для нас обіцяній землі, але коли прийшла субота чи неділя, між чужими людьми, ці дні ставали нудними і довгими. По короткому часі приїхав до Аделайди православний священик о. Грушецький, а згодом приїхав і католицький о. Д. Качмар, і в чужих австралійських церквах почали відправляти Богослужіння; Щонеділі з усіх за-

кутин Аделаїди сходилися до церкви люди і таким способом відшукали одні одних. Отак почалося релігійне життя; а згодом почало організуватися культурне і політичне життя.

В той час я жив на Іслінгтоні в шатрі і працював на залізниці з Федором Дем'янюком. В тому таборі я запізнав двох братів Наконечних, старший вже відійшов на вічний спочинок. До нашого табору приїхав п. Я. Логин, швагер Наконечних і вони мене з ним познайомили. Часто він приходив до моего шатра грati в шахи, при грі часто говорив, що терба почати організувати суспільне життя, бо так бездільно не можна продовжувати жити на чужині.

I вже 1949 році ми скликали перші наші сходини в мойому шатрі ч 28. На превеликий жаль, не багато прийшло. Прийшли Ярослав Логин, (пізніше виїхав до Мельбурну і там помер), Зенон Стефанський (пізніше виїхав до Америки), Олекса Дяків, Олекса Комар та Олекса Попович; з них осіб постав Ініціативний комітет.

В половині квітня 1949 році за старанням цього Ініціативного комітету були скликані ширші сходини громадянства і на тих зборах було створено першу Українську Громаду в Австралії, з таким складом Управи: Ярослав Логин, голова, Є. Гурко, заступник голови, М. Люпуль, скарбник, Зенон Стефанський секретар та сім членів Управи — П. Ярема, П. Клювань, В. Волошко, О. Дяків, В. Бурак, О. Попович, та Г. Дорош.

Після сорока років пережитого тут в Аделаїді, я рішив хоч коротко згадати про ті часи, як ми почали будувати наше церковне, культурно-освітнє та політичне життя. За сорок років ми придбали церкви, Народні domи, школи, товариські клуби, оселі для тaborування нашої молоді, на котру ми найбільше покладали надій, що вони переберуть наше церковне і політичне життя в свої руки. Ale не так сталося, як ми плянували. Ми не зуміли утримати нашої молоді при отих всіх організаціях, більша частина пропадає в чужому морі, тих, що залишилися активні біля нашого церковного та культурного-освітнього життя, можна на пальцях порахувати. Тож запитаймо самі себе: чому так сталося?

О. Дяків

ПЕЧЕРА... НА ТРИ ПОВЕРХИ

Впорядковується для огляду туристами печера «Атлантида», неподалік села Завалля Кам'янець-Подільського району на Хмельниччині.

Як встановили київські спеціалісти, ця горизонтальна печера на три поверхні створювалася в гіпсово-ангідритових породах протягом мільйонів років. Уникальне творіння природи розташувалося в глибокому підземеллі. Довжина лабіринтів близько трьох кілометрів, а середня висота — п'ять з половиною метрів. Основним поверхом печери вважається другий. Тут кілька десятків широких та високих залів, галерій, гrotів.

Побувавши в підземному палаці, можна побачити мозаїку біlosnіжних, прозорих, червонуватих, медово-жовтих і жовтогарячих гіпсовых сталактитів, гірлянд, кам'янистих сувіттів, схожих на троянди і жоржини. Усе наче іскриться, спалахує, блищити.

ГУМОР І САТИРА

«ДЕ ЗГОДА В РОДИНІ»

Гостював я у моого земляка в Нью-Йорку. Була тоді парна погода, то люди повідчинали майже всі вікна, щоб провівало. В такий час, як хтось не має якогось кращого діла, то може сісти собі при вікні і слухати про що говорять сусіди. Був якраз недільний ранок, всі люди були вдома, і от у сусідів за стіною почалася сварня. Почав чоловік:

— Ти о-цю малярю хочеш називати кавою? Ти напевно хочеш, щоб я дістав скрут кишок. Цього навіть собака не пила б!

Жінка, мабуть, дала кави собаці, бо відпалила їому: — А бачиш, як хлепче? Як добра для пса, то добра і для тебе. Пий і замкни морду, не пискуй до мене!

Він: Що значить, не пискуй, що значить, замкни морду. А хто ж тут весь час без потреби талапає, як пральна машина!

Вона: Ну, ну, я тобі зараз поталапаю, як виллю на голову оцю зупу. Ти завжди знаходиш волосся в зупі, а нині, навпаки, будеш мати зупу у волоссі... лахудро нещасна!

Він: А що ти будеш потім жерти — гадаєш, може, що зараз повезу тебе до Бістро чи Могамбо на раки ю устриці? А, може, скочеш гризти мої печінки!

Вона: Я не є твоя мама, що за вошиву двадцятку загризла тата до гробу. Я маю для тебе цянок. Всиплю колись до чаю, і задреш кацяки, як миш!

Він: А ти собі тут моєю мамою писка не витирай, бо зараз фрасну по тім зоологічним циферблляті. Що ти собі в тій гусячій головці думаєш?!

Вона: Но-но, тільки помалу. Ти думаєш, що ти якийсь герой? Ти є дуже сильний тільки тоді, як сидиш на туалеті!

Того він, мабуть, не витримав, бо щось там близнуло, і жінка заверещала голосом перестрашеної курки: «Гвалт, мордує! До криміналу сучого сина, жебрака. Гад демн, ю шиткіер! — і стрелила з пістолі.

А він гепнув на підлогу і заскимлів:

— Дзізас, я вмираю...води ой, мамо!

— Ей-ей, та бійся Бога, клич поліцію, бо там вже кров тече, — кажу землякові.

— Но-но, заспокійся, ніяка там кров не тече, — каже він. Не бери собі того до серця, бо це є тільки такий собі театр. Він є доктор психіатр, а вона психоаналітик, і вони знають з науки, що кожне подружжя щоб нормально функціонувало, то час від часу мусить сваритися. А що сваритися направду вони є замудрі, та їй не мають за що, то вони влаштовують собі таку комедію. Часом вони кидають горшками її тарілками, а часом навіть вікна б'ють, а тоді ідуть собі кудись на цілий день, мовби щойно залиблені. Напевно їй вступають до Могамбо на раки. Мусить мати людина в житті якийсь фунь!

М. Костка-Понятовський

— Знаєте, цей пес зовсім не виглядає на поліцейського пса.

— Бо він служить у таємній поліції.

НАШІ ДІТИ

— Знаєш, Петрусю, бузьок приніс тобі маленького братчика, хочеш на нього подивитися?

— Ні. Я волів би побачити того бузька.

— Тату! Чи учителеві платять?

— Очевидно, сину!

— Але ж це несправедливо! Він бере гроші, а ми, діти, мусимо працювати!

Батько: Чекай, обірванцю, я тебе навчу курити!

Син: Не треба, тату, я уже вмію.

ЩЕ МАЛО?

Ти мене цілуєш тільки тоді, як потребуєш грошей, — сердиться чоловік на жінку.

— То це ще не зачасто?

3 РАДЯНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ АНЕКДОТІВ

Піонерка запитала у Хрущова:

— Микита Сергійович, правду тато казав, що ви запустили не тільки супутник, а й сільське господарство?

— Передай своєму татові, що я саджаю не тільки кукурудзу.

**

Москва переходить на опалення печами.

— Чому?

— Хрущов багато «дров наламав».

**

— Чому у нас засуха?

— Тому що двісті мільйонів води в рот набрали.

**

— Чому у нас засуха?

— Тому, що надто голосно співали «Хай завжди буде сонце» (популярна дитяча псевдопатріотична пісенька. — Ред.)

**

В тюрмі:

— Ти по політичній чи по кримінальній статті сидиш?

По політичній. Я сантехнік. Викликали мене в міськком партії, крані полагодити. Я оглянув і сказав: «Тут всю систему треба міняти!»

**

— Чому так повільно йдемо до комунізму?

— Тому, що після кожного партійного пленуму починається новий крутий поворот.

НІ, ЦЕ НЕ «ВІРА ПРЕДКІВ НАШИХ»

(В. Шаян, *Віра предків наших*, 884 стор., 1987 р., Канада. Вступне слово: Лариса Мурович).

У Західному світі можна без перешкод видавати книжки на різні теми. Та чимало книжок проходить мимо уваги читача. І, може, я і не звернув би уваги на книжку В. Шаяна, якби не мала вона такої претенсійної назви.

Подумав: а може й справді щось нове? Читав про віру предків наших у працях М. Костомарова, М. Грушевського. Особливо книжка Митрополита Іларіона (Огієнка) «Дохристиянські вірування українського народу» (видана у Вінниці) зробила на мене велике враження багатством тверджень, фактів, описом обрядів і поняттям про богів і божків.

У книжці Шаяна бачу різні статті про баргманізм (Індія), написані на рівні знань студента орієнталістики. Є переказ брагманських роздумів, і їхнє відношення до богів Індрі, Варуни, Вишни, Ушас та злого духа Вритри. І до цих богів Шаян додав богів Хорса, Перуна, Дажбога, Влеса, Ярила та інших. Він у «Вірі предків наших» впровадив й турецького духа зла Шайтана, якого поставив окремо від Диявола (стор. 290).

Шаян пише, що йому захотілося зробити відродження нашої стародавньої віри. Бо: воїни Святослава «вмирали за Перуна, а селяни молилися Дажбогові, а жрець — Свантевитові, а жінки — до Богині Лади, а хлопці — до Купала, а пастухи — до Влеса, а власники «паши і пашниці» — до Ярила, і тому «моліться, як знаєте і називайте, як знаєте», стор. 881.

Він з якоюсь пишнотюю бундючністю демонструє, що може наробити богів, скільки кому треба. Таким натхненням, очевидно, володіють брагмани. Шаян найбільше обожнює богів Індії (Індрі, Ушаса, Мітру) (стор. 83). Пише, що писання брагманів є джерелом його натхнення.

Та, щоб те джерело зробити атрактивним для українців, він відважується твердити, що релігія Індії «є джерелом просвітлення Лесі Українки», стор. 669...

Ми знаємо творчість Т. Шевченка і його духовну правду. І от Шаян відважився використати й авторитет Шевченка для звеличення себе. Мовляв, що хочете? І «Шевченко молився до Богині Світанння», «до Ушаса», стор. 337). А звідси: й Шевченко... вірив індуським богам, тільки «ми Шевченка не знаємо».

Мова книжки «Віра предків наших» просто таки вбога, будова речень неоковирна, примітивна. Може тому, що він (автор), як сам пише, починав у Львові писати по-польському. І йому не легко було переключатися на мову українську. Ось його стилістичні оргіхи: «І ваджу оту віщу дав Брагман Індрі», «Хто це є Перун? О, хто це є Перун? Ом! Ом!», стор. 285. Още брагманське «ом» Шаян часто й безтолково повторює...

Декілька сторінок в цій книжці Шаян присвячує «священному напоєві» (наркотикові). Він звеличує, просто захоплений «культом Соми — міцного Божественного Напою», і цей напій є «Святістю у нашому визначененні», стор. 195... «...улюблений напітко Божа Індрі — нашого Перуна», «Він любить пити міцні напої так, як і наші воїни-герої», стор. 131. «Витискали сік між двох каменів», «це відповідає нашим жорнам», сік цей тримали «для міцної ферментації», стор. 132.

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашенні чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

«Основою заправи Соми була відома сьогодні Каннапіс сатіва», стор. 133. Сатіва (Каннапіс) деталізує Шаян) це «наші коноплі», стор. 133. Отже, ясно — наркотик вироблений з конопель (гашиш, маруана). І Перун «любить пити міцні напої так, як і наші воїни-герої».

Я особисто не хотів би, щоб ось ці Шаянові рецепти про виготовлення наркотика під безвинною назвою «Віра предків наших» ширилися між нашою молоддю. (Шаян упокоївся в 1974 році, отже йому вже не школить). Наркотики вільно продаються в Неаполі, а в Індії заборонені. Шаян не повинен був оте, що є в Індії гірше, брати і його вtokмачувати у «Віру предків наших». Та ще й робити це під навіюванням — «божественний напій Богів і героїв». А хто з молодих людей не хоче бути героєм.

У цій книзі я не бачу чогось корисного для нас. Правда, в ній є поміщені майже повністю байки Г. Сковороди, але це і все інше в книзі поміщене таке далеке від віри предків наших. Може тому наші науковці ще 35 літ тому дивилися на ревеляції Шаяна, як на щось комічне. Та він, мабуть, був натхненний «божественим напоєм», бо пише, що ось таке його відродження віри предків настане, як «розвалиться християнізм». Тим, яким імпонує маячиння Шаяна, він перед каже: «Наша Віра — це наймодерніша наука у виді мітології». стор. 140.

Охорони нас Боже, від такої ... мітології!

Д-р Ст. Савицький

„Нові Дні“, січень 1990

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРОБУДЖЕННЯ ПІДЛЯШІЯ

Підляшія — це невеликий, найбільше на північ і захід висунений регіон від сивої давнини заселений українцями. Сьогодні він поділений між Білостоцьке та Білопідляське воєводства ПНР. Свою етнічну структуру зберегла тільки його північна частина (в складі Білостоцького воєв.), бо тут українське населення визнано за білоруське, що врятувало його перед виселенням в 1947 році.

Українська громадська чи культурна активність в останніх десятиріччях була тут майже жодною — деякий час існував тут, в містечку Кліщелі, гурток Українського суспільно-культурного товариства, театральний гурток та було ведене навчання рідної мови. Однак з початком 70-х років, під адміністративним тиском, все це завмерло.

Глибше національне відродження почалося тут щойно в 80-х роках, а його учасником стала передусім місцева молодь — шкільна й університетська. Вона то почала, від 1982 р. організувати краєзнавчі рейди по землі своїх предків, з яких у традицію увійшли рейди «Підляшія» й «Надбужанська Земля», а також організовувати вогнища-зустрічі по українських селах околиць Більська, Гайнівки та Сім'ятич. Очевидно, активність місцевих українців має різні форми — це не тільки туристська діяльність, але й організування різного роду концертів з українською програмою, участь місцевих колективів в українському фестивалі у Сопоті чи побудова громадськими зусиллями двох музеїв підляського села просто неба, які сповнюють також роль культурних осередків.

Немалого значення набрав теж літературний і видавничий рух. Крім творів і статей публікованих на сторінках уескатівського «Нашого слова» та «Українського календаря», з'явилось, від 1983 р., чимало поетичних збірок, публіцистичних та історичних творів, видаваних громадськими зусиллями місцевих українців — передусім молодших. Від 1987 р. виходить також, об'ємом більш як 150 стор. знормалізованого машинопису, суспільно-культурний часопис «Основи», якого завданням є всестороннє висвітлювання питань минулого й сучасності Підляшія та презентування найкращих культурних досягнень цього регіону. Давнішим від «Основ» є видаваний з 1983 р. щорічний поетичний альманах «Наш Голос».

Політичного виміру український рух на Підляшії набрав з хвилиною проголошення останніх виборів до Сейму й Сенату ПНР. Кандидат на посла в Сейм з безпартійного мандату в Більському виборчому окрузові — на якого території значну перевагу мали поляки і багато було білорусів — представник українців Б. Мартинюк набрав 11,5 тис. голосів, що справді не дало йому місця в Сеймі, але показало рішучу підтримку місцевого населення.

Не забувається на Підляшії також про контакти зі своєю Батьківчиною, хоч політичні обставини довший час тому не сприяли. Набагато краще стало в цьому році, коли то на рейді «Підляшія», який проходив у першій половині липня, з'явилася група студентів з діючого в Москві Українського Молодіжного Клубу, а в тому самому часі свої концерти по підляських містах і селах відбувалася з великим успіхом «Горина» — студентський фольклорний колектив з Інституту культури в Рівному, який підготовлює майбутніх інструкторів фольклорної самодіяльності.

Отак в ще одному куткові, де щодня як рідне лунає українське слово, народ пробудився, щоб жити життям нації.

Ю.Г

ПРАВДА ПРО БРАЗИЛІЮ

Отець Бальцар, голова Земельного Комітету в Бразилії писав у газеті «Праця», що селяни дістали землі на суму до 2.000.00 американських доларів. Там людина в середньому ледве може з трудом у місті заробити 20.00 доларів на місяць, на які не може вижити, то як така людина може зекономити 2.000.00 доларів? На фармах справа виглядає ще гірше, бо там людина і 20.00 доларів на місяць не заробить. Там червона дика земля, покрита корчами і брилами каміння. Тої землі — як кіт наплакав, то смужки поміж камінням. Земля вихолощена, бо на ній садили попередники фасолю, а добрив ніяких ніколи не давалось. Бідаки цю дику землю покидали, то її «продали» іншим і то за добру ціну, наче щось путнє.

Контракт зроблений Земельним Комітетом у португальській мові і селянин не знає, що там написано, бо більшість з них неписьменні. Підписано ще додатково писульку в українській мові, що селянин замість грошей має за п'ять років здати 317 мішків фасолі по сто кілограм кожний. Себто за рік селянин мусить здати 63,4 мішка фасолі або 6370 кіло, це 6 тон, 370 кілограм. Оцінено кіло фасолі по 14. сентів за кіло, навіть трохи менше. Цебто селянин сплачує річно фасолею \$891, а за п'ять років \$4,455. Чи це має якийсь глупзд?

У приватному листі до мене о. Бальцар пише, що земля, себто 12 гектарів землі, вже коштує не 2.000.00 американських доларів, а 4.426.03 американських доларів. Але ж вже пару років земля не родить, то яка може бути надія, що колись ця земля без добрива вродить? Чи існують якісь під сонцем чесні люди, які можуть розібратись у цій неймовірній бразилійській математиці, де якась Сагара коштує коло 5.000.00 канадських доларів? Важко собі уявити, що щось подібне може творитись у 20 столітті і під покришкою «любові до близького». Така безнадійна ситуація відкриває двері для комунізму, який обіцеє золоті гори; голому розбій не страшний. Як же та нещасна людина, яка не може заробити, щоб якось звести кінці з кінцями, може сплачувати той нещасний кавалок пустырища, який не родить?

Віра Ворсько

ПОДЯКА ЗА ЗДОРОВИЙ І ТВЕРДИЙ ХРЕБЕТ

Прошу ласкаво прийняти в залученні грошовий переказ (чек), на суму \$175.00 (сто сімдесят п'ять доларів), з чого \$25.00 на пресовий фонд журналу, а решта \$150.00 на покриття моєї залеглої і дальшої передплати «Нових Днів».

При цій нагоді, я позволяю собі Шановний Пане Редакторе висловити Вам своє признання за мужню стійкість в суспільно-громадському секторі. За широкий суспільно-громадський світогляд, принциповість в національно-державницьких проблемах та в раціональному демократичному підході до всіх проблем. А перш усього за позитивну характеристичну принциповість і об'єктивність, як у нас казали — за (здоровий і твердий) хребет. Сьогодні, журнал «Нові Дні» являється найкращим у своїй історії.

Видавайте і розбудовуйте журнал, бо він сьогодні, як ніколи перед тим, конечно потрібний українській спільноті, а зокрема в час прояву процесу ренесансу, подій і ситуації в Україні.

Остаюсь з пошаною і приятельським вітанням

Н.І. Михайлишин

Спасибі Вам шановний пане Михайлишин за заохочення. Постараюсь ще вистояти на варті, хоч признаюсь, що хребет мій поболює здавна.

М. Дальний

«ПЕРЕБУДОВА»...

...Дякую за останнє (жовтневе) число «Нових Днів». Прошу від мене щиро подякувати авторі за її дуже правдиву гумореску «Перебудова». Тому, що я сама і мої знайомі перейшли через ці етапи цього літа і зараз мені приходиться стикатись зі списками-назвами фірм, які цікавлять наших «братьів і сестер».... Я лише помітила, що коли ми — з цього боку океану — починаємо говорити про високі податки, кошти лікарського забезпечення — у нас, в Америці, це не жарт, — у них міняється вираз обличчя і вони «скучають»!...

Ще раз дякую за влучний фейлетон!

К. Р-ч, Н. Й.

**

...З гуморески «Перебудова» я зробила декілька копій для знайомих (яких я намовляю стати передплатниками «Нових Днів»). Нехай сміються вголос, так як і я!

Ст. Л. Йонкерс.

**

...У жовтневому числі добра стаття про Мінського і про Гірняка. А ще дуже сподобалась мені гумореска «Перебудова»... Влучно, дотепно, на часі. Пляную включити її в свій репертуар. Дуже добре! Очевидно, що збільшення сторінок журналу пішло йому на користь, але як ви даете собі раду то тільки Бог і ви знаєте...

Ростислав Василенко, Оттава.

**

...Дякую вам за виправлення моєї адреси. Я все турбувалася, що пошті увірветься терпень і перестане доставляти мені журнал, а без нього я вже не хочу бути. Ви, дякуючи за підтримку журналу, кажете — «це скріплює в нас віру, що, «Нові Дні» ще потрібні». Не згоджується з Вашим виразом. Я знаю тільки частину нашої преси, але порівнюючи, вважаю, що «Нові Дні» своєю багатогранністю є і потрібні, і конечні на віть для нинішньої людини. Ті ріжні теми, які тут обговорюються часто є подиву гідно глибокі або цікаві по своїй оригінальності...

Т. Гук, Німеччина

ДО ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ ІНСТИТУТУ ДОСЛІДІВ ВОЛИНІ І Т-ВА «ВОЛИНЬ»

Дорогі Наші Друзі!

Цього року Волинські Організації у Вінніпезі святкують своє плідне 40-ліття. При допомозі наших земляків та інших українських товариств, протягом свого 40 річного існування ці організації видали 15 чисел популярного збірника «Літопис Волині» та понад 60 інших публікацій, яких кошти друку дійшли до близько 400 тисяч дол.

Крім фінансових коштів, члени ІДВ і Т-ва посвятили багато свого цінного часу для цієї великої і корисної праці. Робили це зо свідомістю, що виконана ними праця не належить тільки до однієї Волинської Землі, а виконується для добра всього українського народу.

Бажанням ІДВ і Т-ва є і далі продовжувати видавницю діяльність, а тому вже здали до друку кілька цінних праць, а це — «Система українського правопису» Митр. Іларіона, «Критичним пером» А. Юрінського і «Історичні кордони Великої Волині» проф. В. Трембіцького та приготовляють до друку 16 число «Літопису Волині».

Тому й сердечно просимо Вашої допомоги, яку можете виявити або пожертвою або тим, що замовите наші видання. Ваша допомога стократно повернеться до Вас нашою вдячністю, рідною книжкою, Ваше ім'я, як жертводавця буде записане в наших виданнях, які розходяться по всьому світі, а тим самим довго житиме в серцях вдячного українського народу.

Сердечно просимо Вас присилати нам матеріали з історії чи культури та різні спогади про громадське й релігійне життя на Волині. В міру можливостей все буде видруковане в наших збірниках.

Управа ІДВ і Т-ва «Волинь»

Наша адреса:

RESEARCH INSTITUTE OF WOLYN
P.O. Box 606
Winnipeg, Man., Canada
R3C 2K3

КОЛЯДА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Василенко Ростислав, Оттава	\$50.00
Гошуляк Йосип, Торонто	50.00
Слюсар Д., Лондон	30.00
Надяк О.С., Д-р, Вестмонт	30.00
Михайлишин П., Тандер Бей	25.00
С.С., Торонто	25.00
Фляк о. Остап, Едмонтон	15.00
Гошуляк Мирон, Калгари	15.00
Данчук Татьяна, Торонто	15.00
Павленко Віктор, Торонто	12.00
Вовкодав Феодосій, Торонто	10.00
Пилипенко В., Вінніпег	10.00
Руденко Василь, Торонто	10.00
Кзльменко Ніна, Лондон	10.00
Денесюк О., Іслінгтон	10.00
Зимовець О., Ст. Леонард	10.00
Лист Ол., Віндзор	6.00
Дорош А., Саскатун	6.00
Кравець Анна, Едмонтон	6.00
Байрачна А., Торонто	5.00
Кучерявий Степан, Громбі	5.00
Малиновський В., Суттон	5.00
Поліщук Валентина, Лондон	5.00
Жаботинський І., Етобіко	5.00
Сорока Олександра, Лак ля Биш	5.00

С.Ш.А.:

Одарченко Олександр, Елізавілл	\$54.00
Пашковська Г.М., Річмонд Гілл	27.00
Доброноженко Людмила, Голівуд, Фл.	25.00
Мигайчук Д-р І., Парма	22.00
Пономаренко Василь, Клівленд	20.00
Кий Лідія, Велінгфорд	15.00
Федорак А., Бофало	14.00
Шайка В., Клівленд	12.00
Лімонченко Валентина, Арлінгтон	10.00
Дрю К., Роялтон	10.00
Маленко Т., Напа	10.00
Гаврилюк Наталія, Крим Ридж	7.00
Кодельська Марія, Гаваї	6.00
Ястремський В., Чікаго	4.00
Балей П., Ланкастер	4.00
Слюзар О., Вільмінгтон	4.00
Гордієнко Н., Філадельфія	2.00
Ліщина К., Вуддейл	2.00
Ляхін А., Філадельфія	2.00
Середа Ольга, Філадельфія	2.00
Кохно Валентин, Довнерс Гров	2.00
Темницький Ю., Ірвінгтон	2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Шевченко П., Квінсленд, Австралія	\$9.00
-----------------------------------	--------

Широ дякуємо всім згаданим читачам за пожертви. Тільки завдяки пожертвам на пресовий фонд, приєднаним новим передплатникам і

ЯКЩО МАСТЕ ФІНАНСОВІ КЛОПОТИ

- при купівлі або naprawі авта,
- при купівлі нового урядження хати,
- при консолідації всіх боргів,
- при купівлі або перебудові дому, —

РАДИМО ВІДВІДАТИ КРЕДИТОВУ КООПЕРАТИВУ ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

Вона радо допоможе Вам усі ці
клопоти усунути!

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LTD.
544 Selkirk Avenue
Winnipeg, Manitoba R2W 2M9
Telephone: 586-8460 i 584-8469

СЛОНИ — НАЙКРАЩІ АЛЬПІНІСТИ

Вчені із західнонімецького інституту Товариства імені Макса Планка уже кілька років досліджують можливості пристосування окремих організмів до великих висот. Вони відібрали слона як тварину, що найкраще переносить великі висоти.

Зараз відомо, що великі африканські слони жили на схилах найбільшої гори Кіліманджаро. Навіть під вершиною знаходять їхні кістки. Відомо також, що менші за них індійські слони легко піднімаються в Гімалаях на висоту 4,5 тисячі метрів. Люди на таких висотах уже неможуть вільно дихати.

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТО

- *першорядні майстри, скульптори і кресляри;*
- *імпортовані і місцеві граніт, бронза;*
- *фотографії на порцеляні, магнітні написи;*
- *хоч замовлення виконують висококваліфікованими майстри — наші ціни найноміркованіші!*

Тел.. вдень — 691-5712 i увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

платним оголошенням наше видавництво спрощається балансувати збільшенні видатки й продовжувати випуск «Нових Днів».

Редакція і Адміністрація